

10 rokov v Európskej únii A čo ďalej?

Zborník príspevkov zo série konferencií Aliancie Európskych konzervatívcov a reformistov organizovaných Konzervatívnym inštitútom M. R. Štefánika v Trenčíne | 27. 11. 2014, Košiciach | 1. 12. 2014, Prešove | 2. 12. 2014, Banskej Bystrici | 3. 12. 2014 a Bratislave | 4. 12. 2014.

Obsah

Predslov	Ondrej Dostál	3
Stále tesnejšia integrácia. Až dakedy?	Ivan Kuhn	5
Euro – nástroj alebo brzda prosperity?	Peter Gonda	12
Reguláciami k lepšiemu biznisu?	Radovan Kazda	24
Pomáhajú eurofondy?	Dušan Sloboda	33
O autoroch		44
O Konzervatívnom inštitúte M. R. Štefánika		47
O AECR		47

Tento zborník vznikol vďaka podpore, ktorú poskytla Aliancia európskych konzervatívcov a reformistov (AECR).

AECR je uznaná a čiastočne financovaná Európskym parlamentom.

Názory vyjadrené v tomto zborníku sú názormi autorov z Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika (Peter Gonda, Ivan Kuhn, Radovan Kazda a Dušan Sloboda) a nevyjadrujú nevyhnutne názory Európskeho parlamentu.

Európsky parlament nenesie v súvislosti s týmto zborníkom žiadnu zodpovednosť.

Predslov

Ondrej Dostál | predseda Občianskej konzervatívnej strany, členskej strany AECR od roku 2011

Európska únia potrebuje radikálne zmeny. Potrebuje menej centralizácie, menej regulácií, menej prerozdelenia a viac priestoru pre slobodný obchod a slobodné podnikanie. Tento pohľad spája členské strany Aliancie európskych konzervatívcov a reformistov (AECR). AECR je združením eurorealistických strán, vyznávajúcich hodnoty individuálnej slobody, voľného trhu, subsidiarity, vlády práva, parlamentnej demokracie a rešpektovania suverenity národných štátov.

Desať rokov členstva Slovenskej republiky v Európskej únii a päť rokov členstva v eurozóne sú vhodnou príležitosťou nielen na obzretie sa a na bilanciu a analýzu doterajšieho vývoja, ale aj na diskusiu o tom, kam má Európska únia smerovať, čo sa v nej má zmeniť a aké sú naše predstavy o jej žiaducej podobe. Práve o to sme sa pokúsili na konferenciách AECR, ktoré sa na prelome novembra a decembra 2014 uskutočnili v piatich slovenských mestách. Ľudia z Trenčína, Košíc, Prešova, Banskej Bystrice a Bratislavy a ich okolia mali príležitosť vypočuť si rozbor situácie v oblasti inštitucionálneho vývoja EÚ, spoločnej európskej meny, európskych regulácií a eurofondov z úst analytikov Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika a diskutovať s nimi o týchto dôležitých témach.

V tomto zborníku nájdete ich príspevky. Naším zámerom je, aby diskusia o budúcnosti Európskej únie pokračovala a aby v nej v rámci Európy zaznieval aj hlas Slovenska a v rámci Slovenska hlas priateľov slobodnej Európy.

Stále tesnejšia integrácia. Až dokedy?

Ivan Kuhn | politológ a analytik | Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika

V súčasnosti sa v diskusiách o európskych záležitostiach bežne používa pojem európska integrácia. Ako a prečo sa tento proces začal? Kde sa nachádza a kam smeruje? Tento príspevok si nerobí nárok dať vyčerpávajúcu odpoveď na tieto otázky. Chce ale poukázať na isté skutočnosti v súvislostiach, v akých sa zvyčajne pri debatách o európskej integrácii nespomínajú.

Pôvodným zámerom európskej integrácie, či skôr spolupráce, bolo zabrániť ďalšej svetovej vojne v Európe. Vtedajšia generácia európskych politikov mala v čerstvej pamäti hrôzy druhej svetovej vojny a mnohí si pamätali dokonca aj hrôzy prvej svetovej vojny. A tiež to, ako vzťahy medzi európskymi štátmi po prvej svetovej vojne vytvorili živnú pôdu pre vnútropolitický vývoj v niektorých európskych štátoch, ktorý viedol k druhej svetovej vojne. Preto táto generácia európskych politikov mala záujem, aby sa neopakovali chyby z obdobia medzi svetovými vojnami.

Prvým krokom bolo založenie Európskeho združenia uhlia a ocele. Cieľom tohto združenia bolo zabezpečiť spoločný dohľad nad ťažbou uhlia a výrobou ocele v signatárskych krajinách, čím sa malo zabrániť tomu, aby ktorákoľvek krajina alebo skupina krajín získala strategickú prevahu v produkcii zbraní. Zároveň sa vytvoril spoločný trh pre tieto dve komodity. **Zmluva o založení Európskeho združenia uhlia a ocele** (Treaty establishing the European Coal and Steel Community), ktorej sa tiež hovorí Parížska zmluva (Treaty of Paris) bola podpísaná dňa 18. apríla 1951 a vstúpila do platnosti dňa 23. júla 1952. Jej platnosť vypršala v roku 2002.

Druhým krokom, ktorý mal zabrániť ďalšej svetovej vojne, bola kontrola využitia jadrovej energie. Pre tento účel bolo založené **Európske spoločenstvo pre atómovú energiu** (European Atomic Energy Community) podpísaná dňa 25. marca 1957 v Ríme.

Tretím krokom bolo posilnenie ekonomickej spolupráce. Vychádzalo sa z myšlienky, že „ľudia nezabíjajú svojich zákazníkov“. Ak by sa podarilo posilniť obchod a ekonomickú spoluprácu medzi európskymi krajinami, znížilo by sa riziko vojny medzi týmito krajinami. S týmto cieľom bola podpísaná **Zmluva o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva** (Treaty establishing the European Economic Community), tiež dňa 25. marca 1957 v Ríme. Z tohto dôvodu sa obom zmluvám hovorí Rímske zmluvy (Treaties of Rome).

Stále užšia únia... koho?

Z hľadiska toho, čomu dnes hovoríme európska integrácia, bola významnejšie práve zmluva o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva. V jej preambule sa písalo:

*ODHODLANÍ položiť základy čoraz užšieho zjednocovania národov Európy,
ROZHODNUTÍ zabezpečiť hospodársky a sociálny pokrok svojich krajín spoločným postupom pri
odstraňovaní prekážok, ktoré rozdeľujú Európu,
POTVRDZUJÚC ako základný cieľ svojho úsilia neustále zlepšovanie životných a pracovných podmienok
svojich národov,
UZŇAŤVAJÚC, že odstránenie existujúcich prekážok si vyžaduje zosúladený postup na zabezpečenie
stáleho rastu, vyrovnaného obchodu a zdravej hospodárskej súťaže,
V ÚSILÍ o posilnenie jednoty svojich hospodárstiev a zabezpečenie ich harmonického rozvoja zmenšovaním
rozdielov medzi jednotlivými regiónmi a zaostalosťou regiónov s menej výhodnými podmienkami,
SO ŽELANÍM prispieť prostredníctvom spoločnej obchodnej politiky k postupnému zrušeniu obmedzení
medzinárodného obchodu,
S ÚMYSLOM potvrdiť solidaritu, ktorá spája Európu a zámorské krajiny a so želaním zabezpečiť
rozvoj ich prosperity v súlade so zásadami Charty Organizácie spojených národov,
ROZHODNUTÍ takýmto združením zdrojov zachovať a posilniť mier a slobodu, vyzývajúc ostatné
národy Európy, ktoré zdieľajú ich ideály, aby sa pripojili k ich úsiliu,
ROZHODLI SA vytvoriť Európske hospodárske spoločenstvo; [1]*

V oficiálnom slovenskom preklade zmluvy sa v preambule objavuje text „odhodlaní položiť základy čoraz užšieho zjednocovania národov Európy“. V pôvodnom anglickom texte je však formulácia „determined to lay the foundations of an ever closer union among the peoples of Europe“. Teda nie čoraz užšieho zjednocovania medzi národmi (nations), krajinami (countries) alebo štátmi (states), ale ľuďmi (peoples) alebo „Európanmi“ (peoples of Europe).

V celom texte Zmluvy o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS) sa nevyskytuje slovo Integrácia (integration). Preto je viac ako pochybné, či pôvodným zámerom jej tvorcov bola skutočne politická integrácia a nie iba hospodárska spolupráca. Zmluva si kládla za cieľ zrušenie dovozných ciel a kvót na dovoz tovarov z ostatných krajín EHS a dosiahnutie dohody na spoločných clách na dovoz tovarov z nečlenských krajín.

Nasledujúcich takmer 30 rokov po podpise Rímskych zmlúv v Európe neprebiehala nič, čo by sa dalo označiť pojmom európska integrácia. Čo neznamená, že neprebiehala žiadna európska spolupráca. Práve naopak, medzi krajinami EHS prebiehala veľmi intenzívna ekonomická spolupráca, postupné odstraňovanie bariér a vzájomný obchod rástol.

Navýše, k pôvodnej šestici štátov (Nemecko, Francúzsko, Taliansko, Holandsko, Belgicko a Luxembursko), ktoré boli úvodnými signatármi troch vyššie uvedených zmlúv, postupne pribudli ďalšie štáty. V roku 1973 k zmlúvam pristúpilo Spojené kráľovstvo, Írsko a Dánsko, ktoré boli pôvodne členmi Európskeho združenia voľného obchodu (European Free Trade Association), v roku 1981 Grécko a v roku 1986 Španielsko a Portugalsko.

Od spoločného k jednotnému

Kým cieľom Zmluvy o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva bolo vytvorenie „spoločného trhu“ (common market) ďalšia zmluva si už kládla za cieľ vytvorenie „jednotného trhu“ (single market). Touto zmluvou bol Jednotný európsky akt (Single European Act) podpísaný v Luxemburgu dňa 17. februára 1986 a v Haagu dňa 28. februára 1986. Vstúpil do platnosti 1. júla 1987. Zmluva si stanovila vytvorenie jednotného trhu do 31. decembra 1992 V skutočnosti sa jednotný trh Európskych spoločenstiev stal realitou 1. januára 1993.

Positívom Jednotného európskeho aktu bolo presadzovanie princípu **štyroch slabôd – voľného pohybu tovarov, služieb, kapitálu a pracovnej sily**, ktorý bol obšíahnutý už v zmluve o založení EHS. Zároveň sa Jednotným európskym aktom začal proces európskej politickej integrácie.

Ten pokračoval prijatím **Zmluvy o Európskej únii** (Treaty on European Union) známejšou ako Maastrichtská zmluva, ktorá bola podpísaná vo februári 1992 a vstúpila do platnosti 1. novembra 1993.

Asi najdôležitejšou časťou Maastrichtskej zmluvy bola dohoda o zavedení **jednotnej meny** (single currency) **euro**. Aj keď zavedenie jednotnej meny bolo zdôvodňované ako nevyhnutnosť pre skutočné fungovanie jednotného trhu, v skutočnosti išlo viac o politické ako ekonomické rozhodnutie. Kým politici a politológovia sa odvolávali na ekonomickú výhodnosť/nevyhnutnosť zavedenie jednotnej meny, ekonómovia už v čase prijatia tohto rozhodnutia mali rozdielne pohľady na výhodnosť jednotnej meny pre krajiny s veľmi rozdielnou štruktúrou a výkonnosťou ekonomiky. Prípadne mali výhrady k podmienkam, za ktorých bolo zavedené euro.

Stále užšia integrácia a opt-out

S čoraz užšou nielen ekonomickou ale aj politickou integráciou sa začali prejavovať aj opačné procesy. Nie všetky krajiny boli spokojné s cestou, ktorou sa Európske spoločenstvá, premenované na Európsku úniu začali uberať. Prvým nespokojencom bolo Spojené kráľovstvo, ktoré odmietlo priatie spoločnej meny. Aby nezablokovalo prijatie Maastrichtskej zmluvy, umožnili mu ostatné členské krajiny tzv. „**Opt-out**,“ teda výnimku zo vstupu do Európskej menovej únie (EMÚ).

Na druhej strane, Francúzsko, ktoré bolo spolu s Nemeckom od začiatku považované za „motor európskej integrácie“ sa rozhodlo usporiadať referendum o Maastrichtskej zmluve, ktorým chcelo ukázať podporu francúzskych občanov pre proces európskej integrácie. Nechýbalo veľa a európska integrácia sa mohla skončiť skôr ako sa začala. Pri účasti 69,7% oprávnených voličov totiž bola za schválenie Maastrichtskej zmluvy iba tesná väčšina 51,0% zúčastnených voličov. Vo Francúzsku sa pre tento výsledok ujalo označenie „petit oui“ (malé áno).

Druhé referendum sa konalo dňa 2. júna 1992 v Dánsku kde pri účasti 83,1% oprávnených voličov hlasovalo proti Maastrichtskej zmluve 50,7% zúčastnených voličov. Väčšina európskych politikov však odignorovala tento varovný signál a miesto prehodnotenia celej Zmluvy o Európskej únii ponúkli Dánsku podobnú výnimku ako Spojenému kráľovstvu. Už aj s opt-out-om zo vstupu do Európskej menovej únie Dáni v druhom referende o Maastrichtskej zmluve dňa 18. mája 1993 pri účasti 86,5% oprávnených voličov Zmluvu o Európskej únii odsúhlasili. Za hlasovalo 56,7% zúčastnených voličov.

Dánski politici, zrejme pod tlakom „Bruselu,“ sa ešte raz pokúsili dotlačiť svojich občanov do eurozóny, ale v referende o zrušení opt-out-u dňa 28. septembra 2000 pri účasti 87,6% oprávnených voličov hlasovalo proti prijatiu eura 53,2% zúčastnených voličov.

Pri rokovaniach o Zmluve o Európskej únii, si Švédsko nevyrokovalo výnimku (opt-out) zo vstupu do Európskej menovej únie a zmluvu ratifikovalo iba v parlamente bez referenda. Vzhľadom na nejednoznačné nálady v spoločnosti sa však rozhodlo

uskutočniť nezáväzné referendum o prijatí eura. 14. septembra 2003 pri účasti 82,6% oprávnených voličov hlasovalo proti prijatiu jednotnej európskej meny 55,9%. Napriek tomu, že referendum bolo pre vládu a parlament nezáväzné a Švédsko sa v Maastrichtskej zmluve zaviazalo, že prijme jednotnú menu, švédski politici sa rozhodli dať prednosť rešpektovaniu hlasu voličov a euro nezaviedli.

Európska ústava a hlas ľudu

Európski politici, posadnutí myšlienkou „stále užšej únie“ sa napriek signálom, ktoré vyslali referendá o Zmluve o Európskej únii vo Francúzsku, Dánsku a v istom zmysle aj vo Švédsku, rozhodli pokračovať v európskej integrácii. Po vytvorení jednotného trhu, prijatí jednotnej meny (aj keď nie v celej EÚ) malo byť ďalším krokom prijatie **Európskej ústavy**. **Zmluva o Ústave pre Európu** (Treaty establishing a Constitution for Europe), ktorú „napísal“ Európsky konvent (European Convention) nazývaný aj Konvent o budúcnosti Európy (Convention on the Future of Europe), bola podpísaná v Ríme 29. októbra 2004.

Viaceré členské krajiny, medzi nimi Dánsko, Francúzsko, Írsko, Luxembursko, Holandsko, Španielsko, Portugalsko a Spojené kráľovstvo, sa rozhodli uskutočniť o prijatí Európskej ústavy referendum.

Prvé dve referendá (v Španielsku a Luxembursku) boli úspešné, teda občania v nich hlasovali za prijatie Európskej ústavy. Vo Francúzsku, v „motore európskej integrácie“, však 29. mája 2005 pri účasti 69,4% oprávnených voličov hlasovalo proti prijatiu Zmluvy o Ústave pre Európu 54,7% zúčastnených voličov. Za bolo iba 45,3% voličov.

Prointegrační politici, politológovia a novinári, sa hlasovanie Francúzov snažili následne zdôvodniť „blbou náladou“ a tým, že zo strany francúzskych voličov išlo skôr o protestný hlas proti ich vláde, ako o hlasovanie proti ďalšej európskej integrácii. V tejto súvislosti je však dobré pripomenúť si referendum o Maastrichtskej zmluve z roku 1992 keď pri porovnateľnej účasti (69,7%) hlasovalo proti oveľa menšej miere európskej integrácie 49,0% Francúzov a iba tesná väčšina (51,0 % | „petit oui“) hlasovala za. V tomto svetle sa hlasovanie Francúzov o Európskej ústave nejaví ako nejaký náhodný „trucpodnik“, ale ako prirodzený vývoj názorov francúzskeho obyvateľstva.

Navyše, iba pár dní po francúzskom referende, 1. júna 2005, v Holandsku pri účasti 63,3% oprávnených voličov hlasovalo proti Európskej ústave 61,6% zúčastnených voličov. Za schválenie Zmluvy o Ústave pre Európu hlasovalo iba 38,5% holandských voličov. Následne boli ostatné plánované referendá zrušené. Jednak stratili zmysel, pretože bolo jasné, že Európske ústava je mŕtva a navyše prípadné ďalšie neúspešné referendá (s najväčšou pravdepodobnosťou v Dánsku, Spojenom kráľovstve a Írsku) by boli ešte väčšou ranou európskej integrácii, z ktorej by sa už nemusela spamätať.

Mimochodom, na Slovensku referendum nebolo plánované, čo viedlo k Ústavnej sťažnosti proti ratifikácii európskej ústavy, ktorú dňa 11. júla 2005 podala skupina občanov na Ústavný súd. Autorom textu ústavnej sťažnosti bol Ondrej Dostál, koordinátor Iniciatívy proti európskej ústave a v tom čase riaditeľ Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika. [2]

Tab. č. 1: Účast' a hlasovanie občanov Írska v referendách týkajúcich sa európskych záležitostí

rok	téma referenda	účast'	za
1972	Vstup do Európskych spoločenstiev	70,90%	83,10%
1987	Jednotný európsky akt	44,10%	69,90%
1992	Maastrichtská zmluva	57,30%	69,10%
1998	Amsterdamská zmluva	56,20%	61,70%
2001	Zmluva z Nice zamietnutá	34,80%	46,10%
2002	Zmluva z Nice	49,50%	62,90%
2008	Lisabonská zmluva zamietnutá	53,10%	46,60%
2009	Lisabonská zmluva	58,00%	67,10%

Zdroj: wikipedia.org

Keď nejde Európska ústava dverami, pôjde Lisabonská zmluva oknom

Ani napriek neúspechu „Európskej ústavy“ sa zástancovia „stále užšej únie“ nevzdali. Miesto Ústavnej zmluvy vypracovali Reformnú zmluvu (Reform Treaty), ktorá dostala oficiálny názov Lisabonská zmluva, ktorou sa mení Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva (Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community) bola podpísaná dňa 13. decembra 2007.

Lisabonská zmluva mala inú formu ako Európska ústava, ale obsah na 99% totožný so Zmluvou o Európskej únii. Podľa rôznych zdrojov obsahuje 40 až 68 zmien z jednohlasného na väčšinové hlasovanie (qualified majority voting), čím členské štáty prichádzajú o právo veta v daných oblastiach.

Tentoraz však už zástancovia stále užšej únie medzi ľuďmi v Európe pre istotu žiadne referendum vo Francúzsku, Holandsku ani v Dánsku (a ani na Slovensku) neiniciovali. Jediné referendum, ktorá sa muselo uskutočniť, sa konalo v Írsku. Presnejšie povedané, konali sa dve referendá. Prvé írské referendum sa uskutočnilo dňa 12. júna 2008, pri účasti 53,1% hlasovalo proti Lisabonskej zmluve 53,4% voličov, za bolo 46,6% voličov.

Zástancovia stále užšej únie aj tu našli výhovorku. Kým v prípade Francúzskeho nie Európskej ústave bola údajnou príčinou negatívneho hlasovania nespokojnosť francúzskych voličov s vtedajšou vládou, tak v Írsku bola príčinou negatívneho hlasovania nedostatočná informovanosť o tom, čo Lisabonská zmluva znamená. Zamlčalo sa, že írsky podpora stále užšej únii sa dlhodobo znižovala. V Írsku totiž každá európska zmluva bola ratifikovaná v referende. A Lisabonská zmluva nebola prvá, ktorá nebola na prvýkrát v referende schválená (tab. č. 1).

Nasledoval „dánsky“ model. Írsko dostalo svoj opt-out a k tomu európske milióny na kampaň ÁNO plus jemný nátlak hraničiaci s vyhrážkami, že keď Íri nebudú hlasovať tak, ako sa na správnych Európanov patrí, tak im Brusel nepomôže zachraňovať banky postihnuté dopadmi svetovej finančnej krízy.

Druhé írské referendum sa konalo dňa 2. októbra 2009 a pri účasti 59% hlasovalo za Lisabonskú zmluvu 67,1% voličov, proti bolo 32,9% voličov. Lisabonská zmluva, ktorou sa mení Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, tak vstúpila do platnosti dňa 1. decembra 2009 a zástancovia stále užšej únie mohli oslavovať. Nie dlho.

Kríza eurozóny

Začiatkom roku 2010 svetová finančná kríza doľahla na zadlžené Grécko, jednu z krajín eurozóny, ktorej hrozil štátny bankrot. Ten navyše ohrozil niekoľko významných bánk v nie menej významných krajinách Európskej únie. A tak sa európski politici dali za zachraňovania Grécka. Najprv to bola pôžička Grécku (Slovensko bolo jedinou krajinou únie, ktorá ju odmietla poskytnúť [3]), potom dočasný a nakoniec trvalý „euroval“ (v anličtine nazývaný výstižnejšie „bailout fund“, teda čosi ako „fond výkupného“). Zástancov čoraz užšej únie pritom netrápilo, že tým porušujú článok 125 Zmluvy o Európskej únii (Lisabonskej zmluvy), ktorá len pár mesiacov predtým vstúpila do platnosti:

„Únia nezodpovedá za záväzky ani nepreberá záväzky ústredných vlád, regionálnych, miestnych a iných verejných orgánov, iných subjektov spravovaných verejným právom alebo verejnoprávnymi podnikmi ktoréhokolvek členského štátu bez toho, aby boli dotknuté vzájomné finančné záruky spoločného uskutočnenia určitého projektu. Členský štát nezodpovedá za záväzky ani nepreberá záväzky ústredných vlád, regionálnych, miestnych a iných verejných orgánov, iných spravovaných verejným právom alebo verejnoprávnymi podnikmi iného členského štátu bez toho, aby boli dotknuté vzájomné finančné záruky spoločného uskutočnenia určitého projektu.“ [4]

Európska solidarita?

Zachraňovanie Grécka (a neskôr aj Španielska a Portugalska) bolo, ako inak, zdôvodňované „princípom solidarity“, pričom sa poukazovalo na paralelu s eurofondami. Problémom tejto paralely je skutočnosť, že v prípade štrukturálnych fondov EÚ a Kohézneho fondu bohatšie krajiny prispievajú na rozvoj chudobnejších krajín a chudobnejších regiónov, kým v prípade eurovalu ide (minimálne v prípade Slovenska na jednej strane a Grécka na druhej strane) o solidaritu chudobných s bohatými (a to nielen pri porovnaní HDP na obyvateľa, ale najmä pri porovnaní priemernej mzdy v národnom hospodárstve).

Brusel pomoc Grécku samozrejme podmienil plnením istých kritérií, ktoré nevyhnutne viedli k úsporným opatreniam, znižovaniu miezd a prepúšťaniu v štátnom sektore a dohľadom Európskej komisie nad gréckym rozpočtom. To v Grécku vyvolalo vášne a odpor voči „euroneokolonializmu“. Výsledkom bol úspech ľavicových a pravicových extrémistických strán (SYRIZA, Zlatý úsvit, Nezávislí Gréci) v dvoch po sebe nasledujúcich parlamentných voľbách, ktoré vyvolala vládna kríza.

Jednou z príčin problémov Grécka a jeho rastúceho zadlženia bolo pritom prijatie jednotnej meny euro. Teda stále „užšie únia“. Pokus riešiť tieto problémy „európskou solidaritou“ viedol k rastu extrémizmu a najmä protinemeckým náladám v Grécku. Na druhej strane, ani v Nemecku, ktoré nieslo najväčšiu záťaž eurovalu, tlačenie ďalších a ďalších miliárd eur do Grécka neposilnilo proeurópske nálady. „Stále užšia únia“ tak začala produkovať presne opačné výstupy, ako bolo jej pôvodným zámerom. Miesto minimalizovania rizika vojny v Európe zblížovaním ľudí prostredníctvom európskej spolupráce došlo k presne opačnému efektu.

Ani z tohto sa zástancovia stále užšej únie nepoučili. Ich odpoveďou na problémy spôsobené európskou integráciou (zavedenie eura -> kríza eurozóny) bolo „viac Európy“ („more Europe“). Čo sa ale skrýva za pekne znejúcim sloganom „**viac Európy**“? Odpoveď už neznie tak dobre. Viac Európy znamená daňovú harmonizáciu a hospodársku a fiškálnu úniu, čo znamená viac právomocí pre Brusel a viac prerozdelenia medzi krajinami únie.

#Brexit alebo #EUreform

Nie všetci európski politici zdieľajú tento pohľad na smerovanie Európskej únie. Britský premiér David Cameron prisľúbil svojim občanom konanie referenda o vystúpení z EÚ za predpokladu, že konzervatívci vyhrajú voľby v roku 2015. Čo je však oveľa dôležitejšie, po rokoch neustáleho omieľania mantry o stále užšej únii, prišiel významný európsky politik s požiadavkou zásadnej reformy EÚ, návratu k spoločnému trhu a zrušeniu politickej integrácie

Vo svojom prejave o budúcnosti Európskej únie dňa 23. januára 2013 David Cameron okrem iného povedal:

„Nenechajme sa zmiasť tvrdením, že jednotný trh si žiada, aby bolo všetko harmonizované, aby boli pre všetkých a na všetko rovnaké podmienky. Krajiny sú rozdielne. Robia rozdielne rozhodnutia. Nemôžeme harmonizovať všetko.“ [5]

Spojené štáty európske? Rozpad EÚ? Existuje aj iné riešenie?

Aké sú teda možnosti ďalšieho vývoja v Európe. Pred desiatimi rokmi zástancovia „stále užšej únie“ odmietali, že by ich konečným cieľom bol európsky (federálny) štát. Dnes sa k tomuto cieľu priznávajú. Zároveň kreslia katastrofické scenáre v prípade, ak nebude európska integrácia pokračovať. Podľa nich, ak nebude európska integrácia pokračovať Európska únia sa rozpadne, nastane chaos, bude vojna... Tieto tvrdenia nemajú žiadny racionálny základ a sú obyčajným citovým vydieraním. Veď kto by už chcel v Európe ďalšiu vojnu. Britský premiér David Cameron vo svojom prejave okrem iného povedal:

„Pre nás, Európska únia je prostriedkom na dosiahnutie cieľa - prosperity, stability, ukotvenia slobody a demokracie ako v rámci Európy tak aj za jej hranicami - nie je cieľom sama o sebe.“

Treba si položiť otázku, či posledné kroky európskej integrácie naozaj plnia svoj pôvodný cieľ. Zbližovať ľudí v Európe a minimalizovať tak riziko vojny. Ako bolo v tomto príspevku naznačené, Európska únia v honbe za čoraz užšou úniou ako posvätnou krávu prestala rešpektovať názory občanov únie a stáva sa viac priestorom stále užšej centralizácie a byrokratizácie, nie priestorom slobody a ekonomickej prosperity, ako to bolo zadané v preambule Zmluvy o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva. Je čas vrátiť sa späť k pôvodným myšlienkam európskej spolupráce a odstraňovania bariér nie k tvorbe nových euroinštitúcií, eurobyrokracie, euroregulácií a nezmyselného vyhadzovania peňazí európskych daňovníkov.

Koncové poznámky

1. http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_eec_sk.htm
2. <http://www.konzervativizmus.sk/article.php?euroustava>
3. <http://www.aktuality.sk/clanok/170279/slovensky-nesuhlas-s-pozickou-grecku-rozhneval-brusel/>
4. http://europa.eu/lisbon_treaty/full_text/index_sk.htm
5. <http://www.teraz.sk/zahranicie/britania-eu-cameron-referendum/35386-clanok.html>

Euro – nástroj alebo brzda prosperity?

Peter Gonda | ekonóm a riaditeľ | Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika

Európski a slovenskí politici tvrdia, že euro je zárukou vyššej prosperity a voči jeho súčasnej podobe niet alternatívy. Ekonomické zákonitosti a realita tieto ilúzie vyvracia. Potvrďuje sa, že členstvo v eurozóne je brzdou prosperity a i slobody ľudí v nej žijúcich. Alternatívou je slobodný trh peňazí s menovou konkurenciou.

Európski politici a technokrati presadili rýchle zavedenie eura a vytvorenie eurozóny v ich terajšej podobe. Ani slovenskí politici sa nenechali zahabiť a zrealizovali najrýchlejší scenár vstupu Slovenska do eurozóny. V oboch prípadoch sa opierali o euroilúzie a ekonomické mýty.

Východiská

Európski lídri často opakovali, že voči súčasnej podobe eura a európskej ekonomickej integrácie niet alternatívy. Znelo to ako „s eurozónou na večné časy“. Realita je iná. Už dnes – s eurozónou – sme na pokraji nepokojov, konfliktov a rastúceho nacionalizmu v centralizujúcej sa Európskej únii.

Euroilúzie a ekonomické mýty

Slovenskí politici tiež vo verejnosti „živili“ tézu, že menová integrácia v podobe, v akej prebieha, je nevyhnutná a pre občanov automaticky výhodná. Prezentovala sa ako jednosmerka, na ktorej je euro nástrojom vyššej prosperity.

Išlo o falošné ilúzie, ktoré nerešpektujú ekonomické princípy. Dominantným ekonomickým omylom je predstava, že jedna mena a harmonizované podmienky sú nevyhnutným predpokladom spoločného trhu, konkurencie a ekonomickej integrácie v Európe.

Podmienkou trhu je neobmedzovaná konkurencia, podložená diverzitou, a neexistencia centrálnych prekážok pre slobodné výmeny, nie administratívne stanovená jediná mena. Predstava o automatickom zvýšení prosperity po výmene mien sa tiež neopiera o ekonomické zákonitosti, konkrétne o tvorbu zdrojov bohatstva v spoločnosti.

Politici na Slovensku spoluvytvárali pred občanmi dojem, že ide o „preteky v behu do euroklubu“. V realite skôr išlo o „skoky do tmy,“ či do priepasti. Rýchly skok Slovenska do eurozóny bol výsledkom politického rozhodnutia bez dostatočnej ekonomickej opory. Nebrali sa do úvahy podmienky, problémy a riziká eurozóny a miera pripravenosti ekonomiky Slovenska na členstvo v nej.

Podstata eura a eurozóny

Podstata eura a eurozóny bola zrejmä už v čase pristupovania Slovenska do eurozóny. Eurozóna od začiatku predstavovala politicky motivovaný menový experiment, ktorým sa vytvorila a vytvára menová únia rôznorodých európskych štátov s jednou centrálnou bankou a fiat menou. [1]

Euro bolo zavedené administratívne ako jediné zákonné platidlo, nahrádzajúc tak domáce meny. Európski lídri presadili euro v takejto podobe, hoci koncom 80-tych rokov 20. storočia boli prezentované aj iné, na konkurencii založené návrhy. [2]

Euro a eurozóna znamenajú konštrukt, ktorý nerešpektuje základné ekonomické princípy a je chybný vo svojej podstate od začiatku. Stojá na deformovanej predstave o európskej ekonomickej integrácii a o peniazoch. Smerovanie európskej ekonomickej integrácie je stále viac postavené na centrálne riadenej harmonizácii podmienok a centrálnych reguláciách ľudí a politik a peniaze sú ničené ich centrálnym riadením a regulovaním.

„Architekti“ tohto smerovania neberú do úvahy varovania systémových zlyhaní plánovania na národnej a ešte viac na nadnárodnej úrovni, na ktoré upozorňoval napríklad už v roku 1944 Friedrich Hayek:

„Problémy vyvolané vedomým riadením záležitostí na národnej úrovni sa zvyrazňujú, ak sa to isté skúša na nadnárodnej úrovni. Konflikt medzi plánovaním a slobodou sa nevyhnutne musí stať vážnejším (...) Rastie nevyhnutnosť spoliehania sa na donucovanie.“
(Hayek, 2001 [1944], s. 180-181)

Friedrich Hayek sa tiež už v roku 1976 skepticky vyjadril na margo európskej meny:

„Výsledným efektom jednotnej európskej meny by bolo upevnenie zdrojov a koreňov zla, ktoré pochádzajú z vládami vytvorených monopolov na vydávanie peňazí.“
(Hayek, 1999 [1976], s. 26)

Hlbšie problémy v eurozóne vyplývajú práve z toho, že administratívny peňažný monopol s nekrytou menou sa presunul z národnej na nadnárodnú úroveň. Centrálné banky sú neúčinné a sú zdrojom vnášania falošných signálov na trh. Navyše spolu s vládami sú systémovými zdrojmi finančnej a dlhovej krízy.

Univerzálnymi systémovými príčinami dnešnej krízy sú centrálne plánované a regulované menové systémy nekrytých symbolických peňazí, nadmerné a deficitne financované výdavky vlád a ich ekonomicky perverzná peňažno-dlhová symbióza.

Menové systémy s centrálne riadenými peniazmi sú zdrojom finančných bublín, kríz a systematicky podporujú morálny hazard a zadlžovanie. V prípade nadnárodnej centrálnej banky je táto neúčinnosť a škodlivosť vypuklejšia a systémovo rizikovejšia. [3]

Miera pripravenosti ekonomiky Slovenska na eurozónu

Slovenskí politici nebrali pri svojom rozhodovaní o termíne vstupu do eurozóny do úvahy systémové problémy eurozóny, či napríklad meniace sa a čoraz rizikovejšie podmienky v nej. Svoje rozhodnutie opierali iba o ne/plnenie maastrichtských kritérií, teda kritérií nominálnej konvergencie vo fiškálnej a v menovej oblasti, konkrétne deficitu verejnej správy, verejného dlhu, dlhodobých úrokových sadzieb štátnych dlhopisov, infláciu a stabilný výmenný kurz.

Kurzové kritérium Slovensko dosiahlo len bezprecedentným dvojnásobným posunom (revalvovaním) centrálnej parity slovenskej koruny za euro: z počiatočnej úrovne 38,455 v novembri 2005 na konečných 30,126 v júli 2008. Takéto takmer 30-percentné administratívne posilnenie slovenskej koruny pred vstupom do eurozóny

sa zместilo do širšieho fluktuatívneho pásma kurzu od centrálnej parity (+/- 15%). Protirečí však ekonomickému chápaniu kurzovej stability a potvrdzuje politicky urýchľovaný skok krajiny s výrazne zaostávajúcou cenovou hladinou za ostatnými do eurozóny.

Podľa údajov Eurostatu dosahovala priemerná cenová hladina na Slovensku v roku 2008 približne 61 % z priemeru vtedajšej eurozóny. Bola to nižšia priemerná cenová úroveň, akú mali všetci členovia eurozóny. Priemerná cenová hladina na Slovensku bola rok pred vstupom viditeľne nižšia aj oproti krajinám s najnižšou cenovou hladinou z pôvodných členov rok pred ich vstupom do eurozóny – Gréckom a Portugalskom s približne 80-percentnou cenovou hladinou oproti priemeru eurozóny.

Dôsledky a zabudované riziká eura a eurozóny

Aká je skúsenosť s eurom a eurozónou počas ich vyše pätnásťročnej existencie a akú má skúsenosť Slovensko po viac ako piatich rokoch? Nie je to ešte dostatočne dlhé časové obdobie na komplexné hodnotenie všetkých aspektov. Prejavy problémov, ako dôsledky ich systémových príčin, sú však čoraz viditeľnejšie, závažnejšie a hlbšie. Potvrdzujú chybné základy tohto konštruktivistického a politického projektu.

Minimálne výnosy

Členstvo v eurozóne priamo prinieslo slovenským subjektom niektoré výhody. Sú nimi napríklad úspory z nižších transakčných nákladov, vyplývajúce zo zrušenia poplatkov pri výmenách medzi slovenskou korunou a eurom. Národná banka Slovenska (NBS) pred vstupom Slovenska do eurozóny odhadovala ročné úspory zo zníženia finančných transakčných nákladov v ekonomike Slovenska na 0,3 % HDP a celkových transakčných nákladov vo výške 0,36 % HDP. [4] Po vstupe do eurozóny ich konkretizovala a doplnila o ďalšie modelové prepočty. [5] Vyhodnotenie podľa reality po vstupe (nielen v súvislosti s transakčnými nákladmi) však nezverejnila.

Ďalšie priame výhody nahradenia koruny eurom sú ešte zanedbateľnejšie. Príkladom sú úspory zo zníženia kurzového rizika (odstránením kurzového rizika voči euru). Tie sú napríklad v podmienkach Slovenska kvôli málo vyžívanému poisťovnímu mien proti kurzovému riziku zanedbateľné. NBS ich odhadla na úrovni 0,02 % HDP. [6]

Dodatočné záruky a náklady podporujúce morálny hazard

Občania Slovenska zároveň čoraz intenzívnejšie vnímajú, že cez euro sa na nich prenášajú dodatočné náklady a záväzky za iných. Euro prelieva dodatočné náklady, záväzky a zodpovednosť za dlhy a straty vinníkov v niektorých krajinách na všetkých držiteľov eura a daňovníkov v eurozóne. Takáto systémová podpora morálneho hazardu je dôsledkom realizovaných opatrení na riešenie európskej dlhovej krízy, akými sú tzv. eurovaly (EFSF a ESM) [7] a iné bailout programy a nákupy štátnych dlhopisov Európskej centrálnej banky (ECB). Navyše, napríklad kvôli eurovalu museli všetky členské krajiny ratifikovať zmenu Zmluvy o fungovaní EÚ.

Európski lídri takýmito nástrojmi neriešia príčiny dlhovej krízy. Krátkodobu hasia prejavy problémov, prehľbujú dlhovú krízu, odsúvajú riešenie jej príčin, čím celkové náklady zvyšujú a prinášajú negatívne dôsledky. Šíria tak falošné signály povzbudení podobne, ako ich dáva „ďalšia dávka drogy“ závislému. Euroval tiež predstavuje

nástroj krytia finančnej nezodpovednosti vlád eurozóny a ich veriteľských finančných inštitúcií daňovníkmi, zväčša aj z iných krajín. Spoluvytvára podobu európskej transferovej a dlhovej únie, tým tlačí na vážne pnutia a konflikty medzi národmi v eurozóne.

Podľa INESS predstavoval slovenský účet za euro k polovici októbra 2014 až 4,3 mld. eur z celkových čerpaných záruk na záchranu eura nadnárodnými regulátormi počas vyše piatich rokov (približne na úrovni 500 mld. eur). [8] Je výsledkom toho, že Slovensko sa ako člen eurozóny podieľa na „záchranárskych“ programoch v eurozóne. Výnimkou bola len prvá pôžička Grécku v roku 2010, ku ktorej sa Slovensko nepripojilo. Po tlaku európskych lídrov Slovensko participuje a je súčasťou všetkých ostatných programov. Celkové záruky Slovenska z členstva v eurozóne zodpovedali k polovici októbra 2014 približne 15,5 mld. eur (čo je až takmer 77 % daňovo-odvodových príjmov v roku 2013).

Objemovo väčšie finančné pnutia však pravdepodobne vyplnú z eurofinancovania nákladov nezreformovaných a zadlžených dôchodkových systémov, napríklad v Nemecku, Francúzsku, Taliansku a Španielsku. Implicitné dlhy dôchodkových systémov v týchto a iných krajinách budú v nasledujúcich rokoch a desaťročiach v dôsledku starnutia populácie tlačíť na výrazné zvyšovanie verejných výdavkov, tým aj a zvyšovanie deficitov verejných financií. Následkom budú tlaky na značné nadnárodné transfery, inflačné „riešenie,“ prípadne aj rozpad eurozóny. [9]

Prehlbovanie fiškálnej nezodpovednosti a zadlžovania vlád

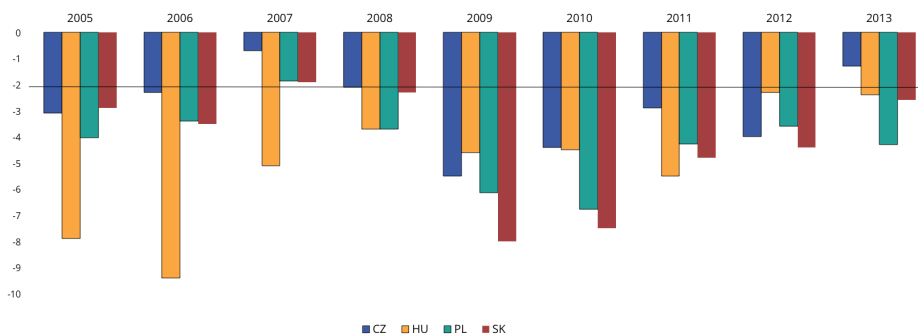
Členstvo v eurozóne neprispieva k zvýšeniu vládnej rozpočtovej disciplíny. Naopak, eurozóna systémovo motivuje k zadlžovaniu jej členov prostredníctvom viacerých kanálov rozpočtovej nedisciplinovanosti. Vlády v eurozóne vedia, že sa im oplatí cez deficit a dlh v eurách prenášať financovanie časti svojich programov na iných – na držiteľov eura, daňovníkov a voličov mimo hraníc ich krajiny.

Slovenské verejné financie sa po vstupe do eurozóny nevyvíjajú priaznivejšie, aj oproti ostatným krajinám V4. Slovenské vlády od roku 2009 každoročne zatínali väčšie fiškálne sekery ako české a maďarské vlády. V rokoch 2009, 2010 a 2012 boli väčšie aj v porovnaní s poľskými vládami (graf č. 1).

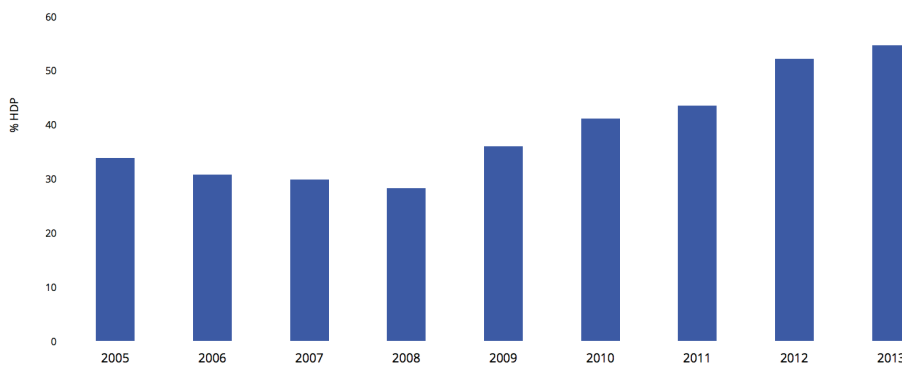
Od roku 2009, keď Slovensko vstúpilo do eurozóny, sa zároveň nebezpečne dvíha verejný dlh, až nad hranicu 50% (graf č. 2). V prípade pokračovania takéhoto trendu sa môže aj Slovensko, ešte pred pár rokmi hrdiace sa relatívne nízkym verejným dlhom, dostať medzi krajiny, ktoré majú problémy s financovaním ich dlhov na trhu.

S verejnými financiami majú problém skoro všetky vlády eurozóny. Tak to bolo aj v troch krajinách s najväčším podielom na HDP eurozóny – s výnimkami v niektorých rokoch v Nemecku a bez výnimky vo Francúzsku a v Taliansku. Francúzske a talianske vlády nielenže každoročne mŕňali viac ako mali k dispozícii na strane príjmov, ale ich rozpočtové deficity boli často vyššie ako 3% HDP, teda vyššie, ako administratívne stanovené kritérium, ktoré by mali členské štáty dodržiavať v rámci Paktu stability a rastu. Väčšina vlád eurozóny ho však už neraz porušila, a to dokonca i v prípade nemeckých vlád v rokoch 2001 až 2005 a 2009 a 2010 (graf č. 3).

Každoročné hospodárenie vlád na sekeru tlačí na zvyšovanie verejných dlhov. Po intervenciách ECB, eurovalu a iných pokusoch o riešenie problémov sa verejný dlh

Graf č. 1: Vývoj salda verejných financií v Česku, Maďarsku, Poľsku a na Slovensku

Zdroj: Eurostat

Graf č. 2: Vývoj verejného dlhu na Slovensku (bez záväzkov z ESM)

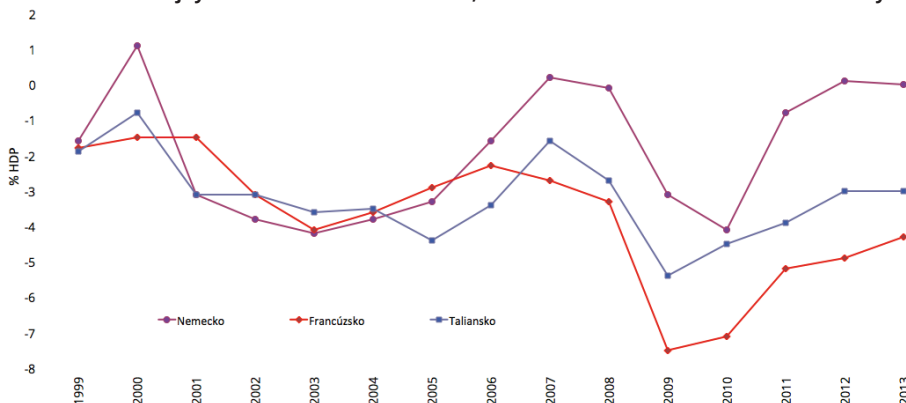
Zdroj: Ministerstvo financií SR

eurozóny výrazne zvýšil, v prepočte na jedného obyvateľa až o približne 8400 eur za šesť rokov a v roku 2013 dosiahol 26730 eur (graf č. 4).

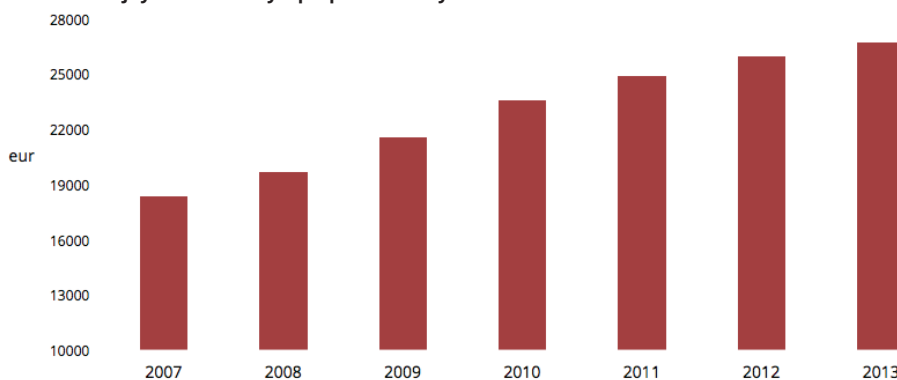
Zdrojom kumulujúcich sa dlhov sú príliš veľké a neustále rastúce verejné výdavky garantujúce ľuďom veľkú mieru spoliehania sa na štát. Pomer verejných výdavkov k HDP vzrástol v roku 2013 oproti roku 2007 vo všetkých krajinách eurozóny, ktoré boli jej členmi aj pred krízou, teda v roku 2007 (graf č. 5). Vlády v eurozóne ani počas krízy nepristúpili k šetreniu, k razantnejším škrtom, zásadnejším zmenám na výdavkovej strane a k znižovaniu ich zasahovania a miery prerozdelenia zdrojov. Nezačali tak riešiť podstatu problému verejných financií, ktorá tlačí na rast zaťaženia daňovníkov v súčasnosti a do budúcnosti.

Prehľbovanie cyklických výkyvov a inflačné tlaky do budúcnosti

Eurozóna prehľbuje cyklické výkyvy, a to prostredníctvom deformovaných ekonomických veličín, ako úrokové sadzby a výmenný kurz. Úroková politika ECB ovplyvnila pokles úrokovej sadzby na Slovensku nepriamo tesne pred vstupom do eurozóny a priamo po vstupe do nej. Kým jej úroveň ku koncu roka 2007 dosahovala

Graf č. 3: Saldo verejných financií k HDP v Nemecku, Francúzsku a Taliansku od vzniku eurozóny

Zdroj: Eurostat

Graf č. 4: Verejný dlh eurozóny v prepočte na obyvateľa

Zdroj: Eurostat

4,75 %, tak od 10. septembra 2014 iba 0,15 %. To pôsobí na umelo nízke úrokové sadzby z vkladov, úverov a zo štátnych dlhopisov.

Mementom sú najmä negatívne dôsledky takto nízkych nominálnych úrokov s vyššou infláciou, teda záporných reálnych úrokov, v krajinách periférie po ich vstupe do eurozóny. Prehĺbilo to umelo nafúknutý úverový boom v nich – a to tak v súkromnej sfére, ako aj vo verejnej správe.

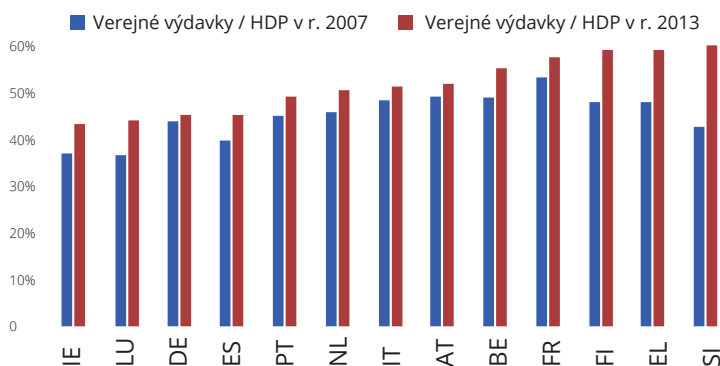
Napríklad netrhovo nízke reálne úroky z úverov a príliš veľa lacných peňazí v eurách tlačilo v rokoch 2001 až 2007 k nadmerným súkromným úverom a k vzniku väčších úverových bublín najmä v Írsku a v Španielsku. Značný nárast dlhov podnikov a domácností sa preniesol do problémov v bankovom sektore a po snahách vlád o ich zachraňovanie do nárastov verejného dlhu. Najvypuklejšie sa to prejavilo v enormnom náraste verejného dlhu Írska (z 35 % HDP v roku 2001 na 123,7 % HDP v roku 2013). [10]

V dôsledku jednotnej úrokovej politiky ECB, zníženej miery rizika vstupe do eurozóny a implicitných garancií krytia potenciálnych problémov aj vo fiškálne nezodpovednejších vládach, sa tiež umelo znížila miera rizika napríklad gréckych štátnych dlhopisov (nezodpovedajúca reálnej schopnosti v čase splácať ich záväzky). Výrazne sa im znížili úrokové sadzby na takmer rovnakú úroveň ako mali nemecké štátne dlhopisy (graf č. 6). Vymazanie rizikovej prirážky gréckych, španielskych a iných vládných dlhopisov takmer na nulu (oproti nemeckým) bolo v značnej miere dôsledkom centrálnych garancií finančnej záchrany akejkolvek krajiny eurozóny za každú cenu. [11]

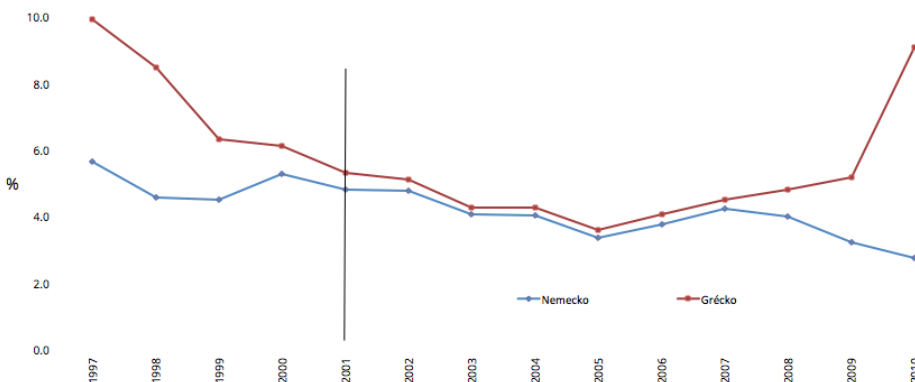
Euro pôsobí ako kanál prehlbovania fázy hospodárskeho cyklu. Na začiatku znásobilo umelo tlačný úverový boom. V ostatných rokoch prehlbuje ekonomickú recesiou tým, že neumožňuje jej zmiernenie pružnejším reagovaním výmenného kurzu a úrokových sadzieb. Chýba kurzový a/alebo úrokový signál a trest, ktorý by napovedal o problémoch v danej ekonomike (nie napríklad devalvácia ako pseudonástroj pomoci domácim vývozcom). Takýto smerodajný kurzový či úrokový signál o problé-

Graf č. 5: Zvýšenie miery prerozdelenia v krajinách eurozóny v roku 2013 oproti roku 2007

Zdroj: Eurostat

Graf č. 6: Porovnanie úrokových sadzieb dlhodobých štátnych dlhopisov Nemecka a Grécka

Zdroj: OECD

Poznámka: Úrokové sadzby zodpovedajú priemerným ročným výnosom štátnych cenných papierov so splatnosťou 10 rokov

moch gréckej ekonomiky chýbal napríklad v čase, keď grécke vlády rozšafne míňali peniaze daňovníkov a rýchlo ich zadlžovali.

Prostredie s nízkymi (až zápornými reálnymi) úrokovými sadzbami, s expanzívnejšie ladenou menovou politikou, nedisciplinovanými rozpočtovými politikami vlád a externými šokmi bude viac tlačiť na inflačnú menovú politiku ECB, teda na znižovanie kúpnej sily eura. Varovné slová Guida Hülsmana o tom, že „euro umožňuje nové úvery, nedisciplinuje vlády a povedie k inflácii“ [12] sa môžu v budúcnosti naplniť. Infláciu môže spustiť pokračovanie „riešení“ európskej dlhovej krízy dodávaním likvidity a nových peňazí do ekonomiky, „záchrannými fondmi“ pre zadlžené vlády a ich veriteľov, či v dôsledku eurofinancovania nákladov nezreformovaných a zadlžených verejných a priebežne financovaných dôchodkových systémov v eurozóne. [13]

Inflačné riziká sa v eurozóne do času zverejnenia tohto zborníka (december 2014) zatiaľ nenapĺňajú. Naopak, v priebehu roka 2014 dochádza k poklesu medziročnej inflácie (v mesiacoch jún až november 2014 na úroveň 0,3 až 0,5%). [14] Napriek finančným injekciám ECB a nízkym úrokom sú totiž po predchádzajúcej úverovej bubline komerčné banky v eurozóne opatrné. Koncom roka 2014 preto zatiaľ držali stovky miliárd eur, výrazne znížili poskytovanie úverov, tým aj množstvo peňazí v obehu.

Na Slovensku sa po vstupe do eurozóne tiež zatiaľ neprejavuje významnejšie zvýšenie inflácie meranej harmonizovaným indexom spotrebiteľských cien, s výnimkou zvýšenia cien niektorých služieb (reštaurácie a hotely), nájomného a niektorých potravín, napríklad kávy (Karmažin, 2011). Zvýšenie inflácie sa na Slovensku ešte neprejavilo kvôli významnejším faktorom, ktoré ju dočasne brzdili: zníženie nákupov obyvateľov, bankových úverov a iné faktory, ktoré súviseli s dôsledkami finančnej krízy.

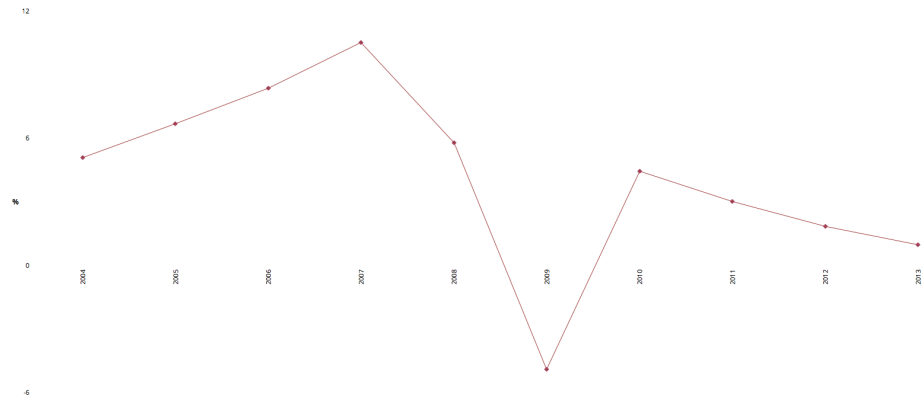
Brzdenie ekonomickej výkonnosti

Euro zatiaľ neprispieva ani k rastu ekonomickej výkonnosti. Skôr naopak. Ak aj abstrahujeme od roku 2009, ktorý najvýraznejšie zasiahla finančná kríza, tak tempá reálneho ekonomického rastu na Slovensku sú v rokoch 2010 až 2012 významne nižšie s klesajúcou tendenciou ako v ostatných piatich rokoch pred vstupom do eurozóne (graf č. 7).

V ostatných krajinách V4, ktoré sú mimo eurozóne, došlo po roku 2008 k podobnému trendu vývoja HDP ako na Slovensku, ale nie až k tak nepriaznivému oproti predchádzajúcemu obdobiu, ako to bolo v prípade Slovenska (graf č. 8).

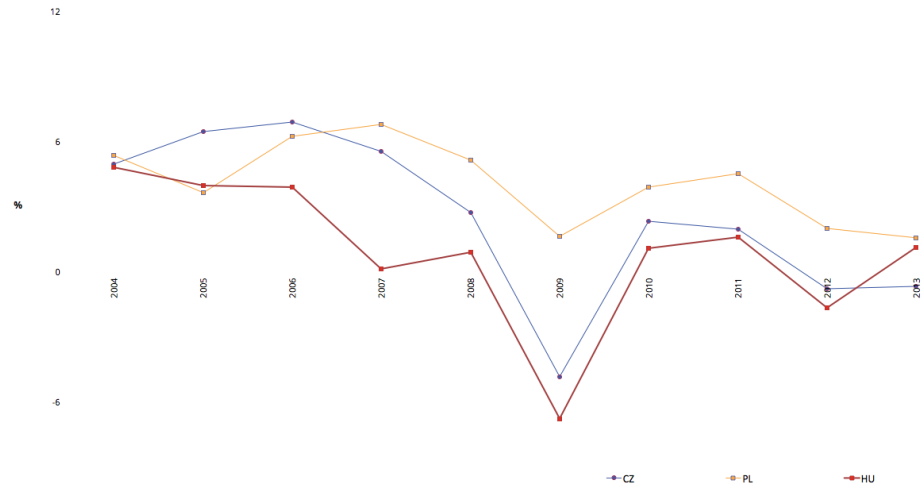
Pribrzdenie ekonomického rastu je pozorovateľné aj v prípade ostatných krajín eurozóne po ich vstupe do nej. Od roku 1999 nedošlo v eurozóne k akcelerovaniu ekonomickej výkonnosti, skôr k miernemu spomaľovaniu až k prepadu. Tak je to aj v Nemecku, Francúzsku a Taliansku (graf č. 9) a výraznejšie v „zachraňovaných“ krajinách, teda v Španielsku, Portugalsku, Grécku a Írsku (graf č. 10).

Graf č. 7: Reálna zmena HDP na Slovensku

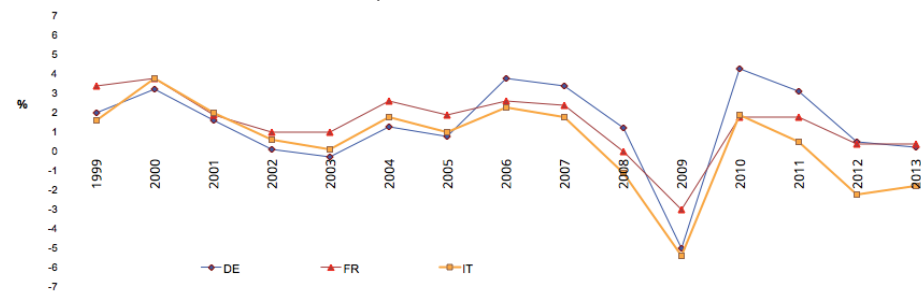
Zdroj: Štatistický úrad SR

Graf č. 8: Reálna zmena HDP v Česku, Poľsku a Maďarsku

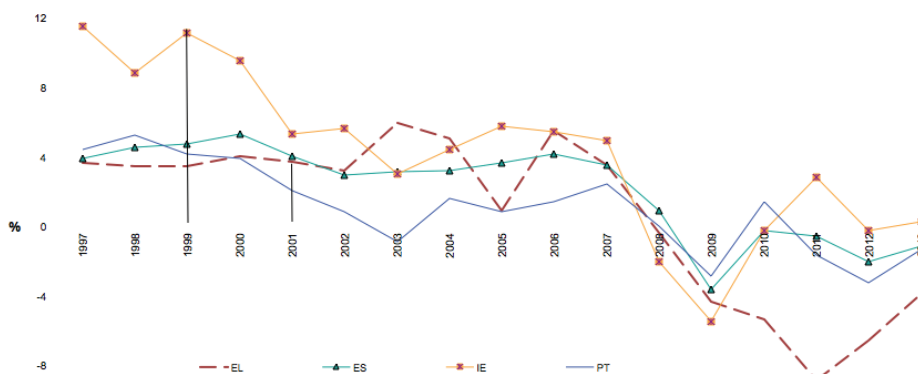

Zdroj: Eurostat

Graf č. 9: Reálna zmena HDP v Nemecku, Francúzsku a Taliansku

Zdroj: Eurostat

Graf č. 10: Reálna zmena HDP v Grécku, Španielsku, Írsku a Portugalsku

⁻¹²
Zdroj: Eurostat

A čo ďalej?

Potvrzuje sa, že členstvo v eurozóne je brzdou ekonomickej výkonnosti a prosperity. To sa pravdepodobne bude prehľbovať. Dôvodmi sú systémové problémy eurozóny a ich príčiny, zvyrazňované aj snahami o riešenie problémov, napríklad nadnárodné riadené euro, nižšia účinnosť centralizovanejšej menovej politiky ECB k podmienkam v jednotlivých krajinách, či nadnárodné harmonizácie a regulácie a bailouty. Zviazanosť spoločnou menou a spoluúčasť na „záchranných“ programoch vŕhajúce všetkých členov eurozóny viac k finančnému dnu.

Aj slovenskí občania sa dostali do pasce systémových problémov eura a eurozóny a pasce pokusov centrálnych regulátorov o riešenie dlhovej krízy a záchranu eura. Členstvo v eurozóne tak predstavuje značnú záťaž pre ich peňaženky a reálne ohrozenia vo vzťahu k ich slobode a prosperite.

Hlavné systémové problémy vyplývajú z toho, že euro a eurozóna stoja na chybných základoch (nadnárodnom menovom plánovaní a riadení spoločnej fiat meny a centrálnej harmonizácii a regulácii podmienok) a sú zdrojom, resp. nástrojom motivácií k zadlžovaniu, morálnemu hazardu a dodatočných nákladov, prehľbovania cyklických výkyvov, tlakov na vyššiu infláciu v budúcnosti, urýchľovania politickej centralizácie a prehľbovania finančnej a inej nestability, pnutí a konfliktov. Členom eurozóny sa tiež vtlačia pseudopovinnosť akceptovať budúce pravidlá a záväzky. Eurozóna tak znamená aj „bianko šek pravidiel“.

Predpokladané ďalšie prehľbovanie fiškálnej a transferovej únie smerom k politickej únii bude čoraz viac viesť k reakciám postavených na nacionalizme a prípadne až k neriadenej rozkladu eurozóny (prípadne aj EÚ). To považujeme za najpravdepodobnejší a najrizikovejší scenár vývoja. Alternatívou k nemu môže byť vystupovanie niektorých krajín z eurozóny (resp. aj EÚ) a/alebo riadený rozpad eurozóny. Žiaducou, ale politicky takmer nepriechnou alternatívou v rámci EÚ je jej pre-

transformovanie na zónu voľného obchodu bez cieľ, centrálnych regulácií a harmonizácií.

Zástupcovia Slovenska by sa preto mali v rámci EÚ snažiť presadiť alebo podporiť dlhodobu účinnú alternatívu riešenia dlhovej krízy a problému s európskou integráciou. V prvom kroku by to napríklad znamenalo presadzovať ukončenie dnešných opatrení (intervencií ECB a trvalého eurovalu), prenesenie zodpovednosti od daňovníkov eurozóny na zadlžené vlády s problémom solventnosti a ich veriteľov (aj riadeným bankrotom), zamedzenie financovania verejných dlhov ECB a prípadne aj zavedenie komoditného krytia eura. Vyžadovalo by to tiež dlhodobejšie presadzovať odbúravanie centrálnych obmedzení v iných oblastiach v EÚ smerom k bezcolnej zóne voľného obchodu s menovou a inou konkurenciou a bez centrálnych regulácií a harmonizácií.

Ak však v EÚ nebude možnosť takto riešiť podstatu problému, presmerovať vývoj európskej integrácie a v únii sa budú prehlbovať problémy, napríklad súvisiace s politickou centralizáciou, Slovensko by malo zvážiť vystúpenie z EÚ, prinajmenšom z eurozóny. Mohlo by to znamenať ponechanie eura, ale ako meny konkurujúcej ostatným menám a platobným prostriedkom. [15]

Dnešné euro a smerovanie európskej integrácie majú alternatívu. Takou je alternatíva postavená na tradičných hodnotách, návrate ku koreňom bohatstva, prosperity a slobody Západu v minulosti, vrátane konkurencie s diverzitou. Systémovou a žiaducou alternatívou súčasnej podoby eura je umožnenie podmienok slobodného trhu peňazí s menovou slobodou a menovou konkurenciou, dosiahnutých odbúraním legislatívnych a iných centrálnych bariér slobodného trhu peňazí.

Koncové poznámky

1. Fiat mena: nekryté peniaze s núteným obehom na určitom území – nepľnohodnotné (nad)národné symbolické peniaze, emitované centrálnym nariadením (ako zákonné platidlo), ktoré nie sú kryté zlatými alebo inými rezervami a nemôžu byť zameniteľné za zlato, resp. iný menový kov.
2. Spojené kráľovstvo napríklad presadzovalo (s podporou Bundesbanky) v roku 1989 návrh zaviesť európsku menu (v tom čase ECU – European Currency Unit) ako paralelnú k existujúcim menám. Pozri Bagus (2012), s. 43.
3. Viac napríklad Gonda (2013a).
4. Šuster (2006), s. 6.
5. Pozri napríklad Zeman (2012).
6. Šuster (2006), s. 9.
7. EFSF – Európsky nástroj finančnej stability („dočasný euroval“) a ESM / EMS – Európsky stabilizačný mechanizmus / Európsky mechanizmus pre stabilitu („trvalý euroval“).
8. Bez záruk Slovenska na záchranu eura vyplývajúcich z členstva Slovenska v MMF. Pozri pravidelne aktualizovaný účet za euro na stránke <http://eurokri-za.sk/ucet-za-euro/>.
9. Viac napríklad Niskanen (2003) a Piñera (2004).
10. Eurostat (2014a).
11. Neskôr sa to naplno potvrdilo v prípade Grécka. Úrovně úrokových sadzieb

- neodzrkadľovali rozdielne miery rizika defaultu krajín (v Grécku do roku 2008).
12. Hülsmann (2001), s. 122-123.
 13. Na inflačné „riešenie“ vo vzťahu k naakumulovaným dlhom v eurozóne upozorňovali viacerí ekonómovia, napríklad William Niskanen (Niskanen, 2003) a Pavel Kohout (pozri Kohout, 2011, s. 95).
 14. Medziročná inflácia meraná harmonizovaným indexom spotrebiteľských cien (HICP) – Eurostat (2014b).
 15. Viac v Gonda (2013a) a Gonda (2013b).

Použité zdroje

- Bagus, Ph. (2012): Tragédia eura, Bratislava, JAGA GROUP.
- Eurostat (2014a): Euro area and EU28 government deficit at 3.0% and 3.3 of GDP respectively, Brussels, Eurostat Newsrelease Indicators, 23 April 2014.
- Eurostat (2014b): Euro area annual inflation down to 0.3%, Brussels, Eurostat Newsrelease Indicators 181/2014 – 28 November 2014.
- Gonda, P. (2013a): Eurozóna a alternatívy európskej ekonomickej integrácie, Bratislava, TRIM s&p.
- Gonda, P. (2013b): Slovensko v eurozóne, In: Krutílek, O. (ed.) (2013): Euro v Česku: ano, či ne?, Brno, Studio ARX, s.r.o.
- Hayek, F. (2001 [1944]): Cesta do nevoľníctva, Bratislava, Nadácia F. A. Hayeka.
- Hayek, F. (1999 [1976; 1978]): Soukromé peníze: Potřebujeme centrální banku?, Praha, Liberální institut a Centrum liberálních studií.
- Hülsmann, J. G. (2001 [2000]): Krásný nový svět papírových peněz, In: Rothbard, M. (2001 [1990]): Peníze v rukou státu, s. 105-137.
- Karmažin, B. (2011): Vplyv zavedenia eura na vývoj spotrebiteľských cien, Bratislava, Biatec 8/2011, s. 13.
- Kohout, P. (2011): Inflation 4 až 7 procent bude nejmenší cenou za chtivost politiků, In: Pečinková, I. (ed.) (2011): Euro versus koruna: Kdy to praskne?, Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Niskanen, W. (2003): Why the Future of the Euro May Depend on how the Europeans Resolve their Pension Crisis. Cato Institute Annual Monetary Conference on the Future of the Euro, Washington, 2003.
- Piñera, J. (2004): Will the Pension Time Bomb Sink the Euro?, Cato Journal 24/2004, s. 45-50.
- Šuster, M. (ed.) (2006): Vplyv zavedenia eura na slovenské hospodárstvo, Bratislava, Národná banka Slovenska.
- Zeman, J. (2012): Costs and Benefits of Slovakia Entering the Euro Area, Bratislava, Národná banka Slovenska.

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

<http://eurokriza.sk/ucet-za-euro/>

<http://www.oecd.org/>

Reguláciami k lepšiemu biznisu?

Radovan Kazda | vydavateľ, novinár a analytik | Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika

Európska únia v rámci svojich integračných ambícií pokračuje aj v posilňovaní svojho vplyvu na slobodnú trhovú výmenu prostredníctvom regulácií. Metódou zákazov, príkazov a iných spôsobov obmedzení sa snaží EÚ o to, aby obyvatelia, inštitúcie, aj podnikateľské subjekty zmenili svoje ekonomické konanie tak, aby EÚ dosiahla svoje proklamované ciele. Odvrátenou stranou ekonomických regulácií sú zvýšené náklady, ktoré táto politika spôsobuje každému, kto podlieha povinnosti plniť tieto ciele.

Podstata ekonomických regulácií spočíva vo vynútení nákupu tovarov a služieb. Tie si dotknuté osoby a subjekty predtým nekupovali, resp. kupovali v iných preferenčných množstvách. To predstavuje zvýšené náklady, ktoré znevýhodňujú producentov i spotrebiteľov v EÚ voči konkurencii mimo krajín EÚ.

V ostatných rokoch sme svedkami neustáleho nárastu počtu regulácií. Tie tvoria podstatnú časť súboru právnych predpisov EÚ (tzv. *acquis communautaire*), ktoré tvoria zmluvy a právne akty vydané na základe týchto zmlúv orgánmi únie (t. j. primárne a sekundárne právo EÚ).

V roku 2007 sa britský think-tank Open Europe pokúsil [1] kvantifikovať veľkosť legislatívy únie. Konštatoval obrovský nárast záťaže regulácie v celej EÚ. „Od roku 1957 EÚ prijala 666 879 stránok predpisov, z toho cca. 26% je naďalej aktívnych. Veľkosť aktívneho *acquis communautaire* tak je približne 170 000 strán, z toho viac ako 100 000 strán bolo vyrobených v ostatných desiatich rokoch. Pri tomto tempe sa do roku 2020 *acquis communautaire* viac ako zdvojnásobí na 351 000 strán,“ konštatoval Open Europe.

Nasledujúce kapitoly sa venujú niekoľkým vybraným oblastiam ekonomických regulácií v oblasti energetiky a odpadového hospodárstva, ktoré vznikli z iniciatívy EÚ, pričom nie sú uplatňované vo všetkých krajinách sveta, resp. nie sú uplatňované vo viacerých významných ekonomikách sveta.

Odpadové hospodárstvo

Európska únia reguluje odpadové hospodárstvo. Za ekologické nakladanie považuje EÚ také nakladanie s odpadmi, pri ktorom odpady neskončia na skládke alebo v spaľovni, ale pri materiálovom zhodnotení, recyklácii, či sú opakovane používané.

Dosahuje to viacerými nástrojmi, kvôli ktorým je nakladanie s odpadmi nákladnejšie ako pred zavedením týchto opatrení.

Regulácie na trhu s odpadmi zo strany EÚ spočívajú vo viacerých podstatných predpisoch. Celkový počet predpisov v oblasti odpadového hospodárstva, ktoré majú dopad na podnikateľské prostredie, je viac ako dvadsať. [2]

Európska legislatíva v oblasti odpadového hospodárstva reflektuje realitu odlišných úrovní nakladania s odpadmi v jednotlivých členských štátoch EÚ, ako aj odlišnosť financovania nakladania s odpadmi v týchto krajinách. Preto ponecháva štátom pomerne širokú škálu možností na aplikovanie spôsobov, akými dosiahnu ciele odpadového hospodárstva v EÚ. Na druhej strane však zatažuje priemysel, výrobcov a dovozcov tovarov, z ktorých vznikajú odpady, priamymi limitnými hodnotami podielu zhodnotenia alebo materiálovej recyklácie odpadov z objemu uvedeného na trh.

Najvýznamnejšia regulácia, ktorá zásadne zasahuje do podnikateľského prostredia v EÚ, vyplýva z tzv. hierarchie odpadového hospodárstva, ktorú určuje rámcová smernica o odpade. [3]

Tá určuje, že členské štáty majú nastavovať regulačné prostredie tak, aby zvýhodňovali nákladnejšie spôsoby nakladania s odpadmi, resp. konanie ešte pred vznikom odpadu, v tomto poradí:

- predchádzanie vzniku;
- príprava na opätovné použitie;
- recyklácia;
- iné zhodnocovanie, napr. energetické zhodnocovanie;
- zneškodňovanie.

Cieľom Európskej komisie je preto najmä zvyšovať mieru odpadov, ktoré neskončia na skládke, zvyšovaním miery recyklácie odpadu. Toto opatrenie predovšetkým vytvára tlak na orgány Európskej únie, aby zvyšovali mieru recyklácie a zhodnocovania odpadov, čo prináša zvýšené náklady podnikateľskému sektoru a zníženie ich konkurencieschopnosti vo svetovom meradle.

Smernica o obaloch

Ďalší dôležitý predpis, ktorý finančne zatažuje podnikateľské prostredie, je Smernica 94/62/ES o obaloch a odpadoch z obalov. [4] Tá určila, že členské štáty mali najneskôr do 31. decembra 2008 dosiahnuť recyklačné ciele pre materiály v odpadoch z obalov:

- 60 % hmotnosti pre sklo;
- 60 % hmotnosti pre papier a kartón;
- 50 % hmotnosti pre kovy;
- 22,5 % hmotnosti pre plasty, započítava sa výlučne materiál, ktorý sa recykluje späť na plasty;
- 15 % hmotnosti pre drevo.

Záväzná recyklačná limity sú síce platné pre členské štáty, ktoré za ich splnenie zodpovedajú, avšak rámcová smernica o odpadoch umožňuje, aby členské rozhodli, že náklady na nakladanie s odpadom bude čiastočne alebo úplne znášať výrobca výrobku, z ktorého odpad vznikol, a že distribútori takéhoto výrobku sa môžu na nákladoch podieľať.

Členské štáty môžu prijať legislatívne alebo nelegislatívne opatrenia, aby zabezpečili, že každá fyzická alebo právnická osoba, ktorá v rámci svojej profesionálnej činnosti vyvíja, vyrába, spracúva, upravuje alebo dováža výrobky (tzv. výrobca výrobkov), mala tzv. rozšírenú zodpovednosť výrobcu.

Je to veľmi rozšírený spôsob regulácie, ktorým sa náklady na zhodnotenie a recykláciu „ukryjú“ do spotrebiteľských cien za tovary alebo služby. Napriek tomu, že skutočným pôvodcom odpadu je spotrebiteľ (u neho vznikne po odbalení zakúpeného tovaru odpad), nenesie priamu finančnú zodpovednosť za zhodnotenie časti odpadov, ktoré vyprodukuje. Vlády ich prenášajú na toho, kto tovar vyrobí, dovezie, resp. uvedie na trh. Tí následne zohľadnia svoje náklady v cene tovaru pre spotrebiteľa, takže ekologické nakladanie je v tejto cene „ukryté“.

Náklady na ekologické nakladanie s odpadmi

V súčasnosti každý obyvateľ SR zaplatí za nakladanie so zmesovým komunálnym odpadom, ktorý vyprodukuje, v priemere približne 20 eur ročne. [5] Pri zachovaní pôvodného systému – teda bez regulácii EÚ – by táto suma bola nižšia o tzv. skládkovú daň (v SR je to poplatok za uloženie odpadu na skládku), ktorý má plniť funkciu ekologickej dane za účelom zvýhodnenia alternatívnych spôsobov nakladania s odpadom. SR patrí ku krajinám s najnižším poplatkom, pri vytriedenom zmesovom komunálnom odpade ide o sumu cca. 2 eurá na obyvateľa ročne.

Zásadné zvýšenie nákladov pre pôvodcu odpadu spočíva v časti tzv. triedeného odpadu (papier, plasty, sklo, kovové obaly), ako aj v ďalších odpadových komoditách, na ktoré je uvalená povinnosť zhodnocovania a recyklovania – napríklad bioodpad, elektroodpad, batérie a akumulátory a staré vozidlá.

Kvantifikovať celkové výdavky spotrebiteľa na „ekologickú odpadovú“ politiku EÚ nie je možné s vysokou presnosťou, nakoľko viacero finančných vstupov – napríklad dotácie z rozpočtu samospráv - nie sú zatiaľ preskúmané. V hrubých odhadoch však na účely budovania „ekologického“ odpadového hospodárstva (najmä infraštruktúra triedeného zberu a bioodpadu) plynulo v programovom období 2007-2014 z rozpočtu EÚ na Slovensko približne 50 miliónov eur ročne. Ďalšou položkou nad rámec skládkovania odpadov je už zmieňovaná skládková daň (poplatok) v sume približne 10 miliónov eur ročne.

Systém rozšírenej zodpovednosti firiem v súčasnosti zabezpečuje 13 oprávnených organizácií s ročnými tržbami na úrovni približne 10 miliónov eur. Ministerstvo životného prostredia však predpokladá zvýšenie týchto výdavkov až na 30 miliónov eur ročne. [6]

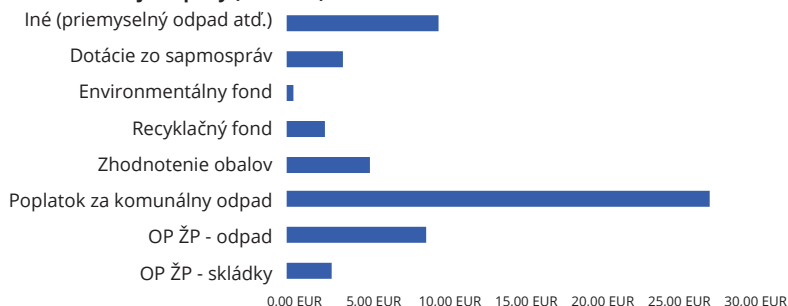
Ďalšou položkou sú výdavky výrobcov a dovozcov do Recyklačného fondu. Ten od roku 2002, kedy vznikol, rozdelil dotácie, určené zväčša na budovanie „ekologickej“ infraštruktúry, v priemere vo výške 14 miliónov eur ročne. Tieto výdavky však vzhľadom na zmeny v legislatíve postupne klesajú, podobne ako výdavky na infraštruktúru odpadového hospodárstva prostredníctvom Environmentálneho fondu (v doterajšom období v priemere cca 2 milióny eur ročne).

Tab. č. 1: Náklady na ekologické odpadové hospodárstvo (odhad) v SR

položka	priemerné ročné náklady (v eur)
Poplatok za komunálny odpad	150 000 000
- z toho tzv. skládková daň (poplatok)	10 000 000
Dotácie zo samospráv	20 000 000
- z toho dotácie do oblastí triedeného zberu	5 000 000
OP ŽP - odpad	50 000 000
Triedený zber z zhodnotenie obalov	30 000 000
Elektroodpad	7 000 000
Recyklačný fond	14 000 000
Environmentálny fond	2 000 000

Zdroj: prepočty autora

Graf č. 1: Koľko nás stoja odpady (rok 2013)

Zdroj: Odpady-portal.sk

K výdavkom, ktoré presahujú rámec efektívneho spracovania odpadov v podmienkach neregulovaného trhu – t. j. skládkovania – je potrebné pripočítať náklady výrobcov a dovozcov na zhodnotenie elektroodpadov (cca. 7 miliónov eur ročne). Osobitnou položkou sú náklady, ktorými samosprávy dotujú odpadové hospodárstvo v obci nad rámec vybraných poplatkov za komunálne odpady, ktoré podľa našich odhadov predstavujú približne 20 % z celového rozpočtu samosprávneho odpadového hospodárstva (t. j. 20 miliónov eur) a ďalšie náklady (napríklad komunálne odpady – podobné odpady z obchodu, priemyslu).

Výdavky na ekologickú odpadovú politiku EÚ predstavujú sumu, ktorá podľa našich odhadov dosahuje približne 120 miliónov eur ročne (tab. č. 1 a graf č. 1). Ide o súmárnu sumu pre spotrebiteľa. Stupeň regulácií v oblasti odpadového hospodárstva v EÚ neustále rastú, v súčasnosti posilňuje politika spracovania kuchynského odpadu, predchádzania vzniku odpadu (ekodizajnu) a ďalších prúdov odpadov, takže možno očakávať ďalší tlak na výdavky výrobcov a dovozcov v SR, ako aj v EÚ.

Energetika

K najväčším problémom regulácií EÚ patria ich negatívne vplyvy na výdavky domácností a priemyslu v oblasti energetiky. Európska únia v záujme plnenia tzv. klimatických cieľov (boja proti globálnemu otepľovaniu) presadzuje niekoľko politík v oblasti posilňovania výroby energie z obnoviteľných zdrojov energie, obchodovania s kvótami emisií tzv. skleníkových plynov a v oblasti energetickej efektívnosti.

Obnoviteľné zdroje energie

Smernica č. 2009/28/ES určuje povinnosť vyrábať podiel energie z OZE na hrubej konečnej energetickej spotrebe v roku 2020. Každý členský štát musí zabezpečiť, aby podiel energie z obnoviteľných zdrojov energie na hrubej konečnej energetickej spotrebe v roku 2020 predstavoval prinajmenšom jeho národný celkový cieľ.

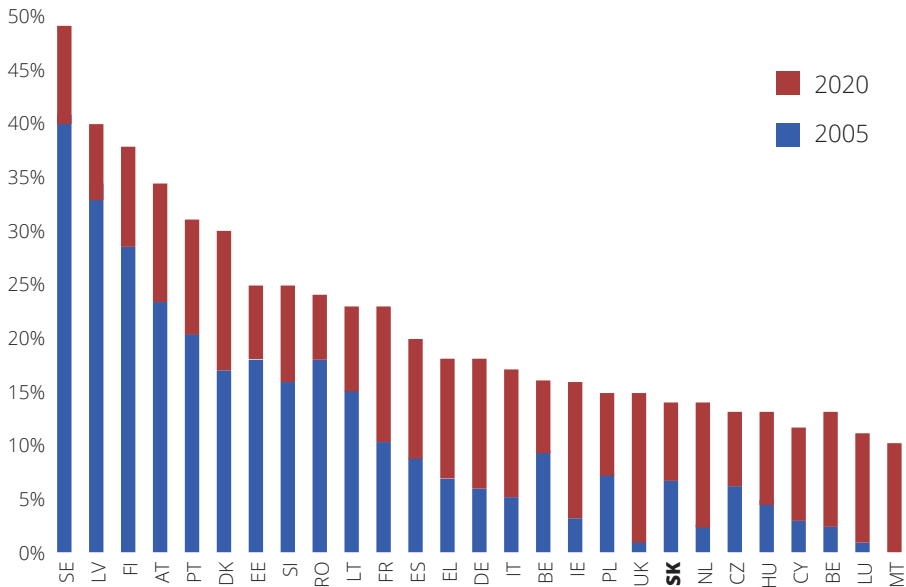
Smernica určuje, že na Slovensku má v roku 2020 energia z OZE na hrubej konečnej energetickej spotrebe dosiahnuť podiel minimálne 14 %, a to z pôvodných 6,7 % v roku 2005 (graf č. 2).

Presadzovanie politiky zvyšovania podielu obnoviteľných zdrojov energie v podmienkach Slovenska sa uskutočnilo prostredníctvom podpory budovania infraštruktúry prostredníctvom štrukturálnych fondov EÚ (najmä menšie inštalácie), ale predovšetkým prostredníctvom „ukrývania do ceny“ elektriny.

Inštalácie zariadení na výrobu elektriny z obnoviteľných zdrojov energie (najmä solárna energia a biomasa) boli dotované podporou ceny za výrobu tejto elektrickej energie, ktorá bola zahrnutá do systémových poplatkov (tarify za prevádzkovanie systému) v cene elektriny.

Úrad pre reguláciu sieťových odvetví každoročne zverejňuje výšku týchto dotovných cien – tzv. doplatkov v cene elektriny (tab. č. 2).

Graf č. 2: Reguláciou určený podiel obnoviteľných zdrojov energie na výrobe energie v krajinách EÚ

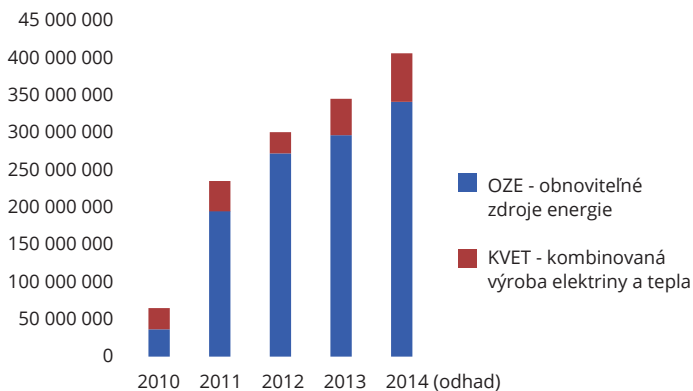

Zdroj: Energie-portal.sk [7]

Tab. č. 2: Doplatok v cene elektriny

	(v eur)				
	2010	2011	2012	2013	2014 *
Obnoviteľné zdroje energie (OZE)	37 660 860	191 933 349	269 924 606	292 470 824	339 407 619
Kombinovaná výroba elektriny a tepla (KVET)	31 134 701	43 476 137	28 625 396	50 978 420	66 389 978

Zdroj: Úrad pre regulácie sieťových odvetví, * za rok 2014 uvádza autor odhad

Graf č. 3: Za rast cien elektriny môže aj povinnosť dotovať jej ekologickú výrobu

Zdroj: Úrad pre regulácie sieťových odvetví, Energie-portal.sk

Podpora výstavby zariadení na výrobu elektriny z tzv. obnoviteľných zdrojov energie (OZE) na Slovensku postupne rástla z 37,6 milióna eur v roku 2010 až k súčasným 339,4 milióna eur (graf č. 3). To je suma, ktorú platia spotrebitelia len na podporu výroby elektriny z OZE. Ďalších 66,3 milióna eur by malo smerovať na podporu výroby elektriny kombinovanou vysokoúčinnou výrobou elektriny a tepla (KVET).

Konkurenčnou nevýhodou EÚ sú nízke zásoby energetických surovín, predovšetkým plynu a ropy. To je jeden z dôvodov, ktorý spôsobuje, že cena elektrickej energie je v porovnaní s inými krajinami sveta vyššia. Rozdiel je značný najmä v porovnaní EÚ a USA, ktoré disponujú rozsiahlymi a dostupnými zásobami zdrojov (graf č. 4). Tento stav spôsobuje najmä európskemu priemyslu značné náklady. Rozdiely by však neboli natoľko výrazné, ak by Európska únia nepristúpila na politiku znižovania emisií skleníkových plynov v ovzduší prostredníctvom vnucovania výroby energie drahšími technológiami.

Energetická efektívnosť

Európska komisia sa dlhodobo snaží vnútiť účastníkom trhu, aby investovali do úspor energie a zvyšovali energetickú efektívnosť.

Strategickými reguláciami v tejto oblasti sú najmä:

- Smernica EPaR 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti;
- Smernica EPaR 2010/31/EÚ o energetickej hospodárnosti budov.

Každý členský štát musí stanoviť tzv. indikatívny národný cieľ energetickej efektívnosti na základe primárnej alebo konečnej energetickej spotreby, úspor primárnej alebo konečnej energie alebo energetickej náročnosti, tiež stanoviť dlhodobú stratégiu na mobilizáciu investícií do obnovy vnútroštátneho fondu obytných aj komerčných budov, a zabezpečiť, aby sa od 1. januára 2014 každoročne obnovovali 3 % z celkovej podlahovej plochy vykurovaných a/alebo chladených budov, ktoré vlastní a využívajú ústredné orgány štátnej správy.

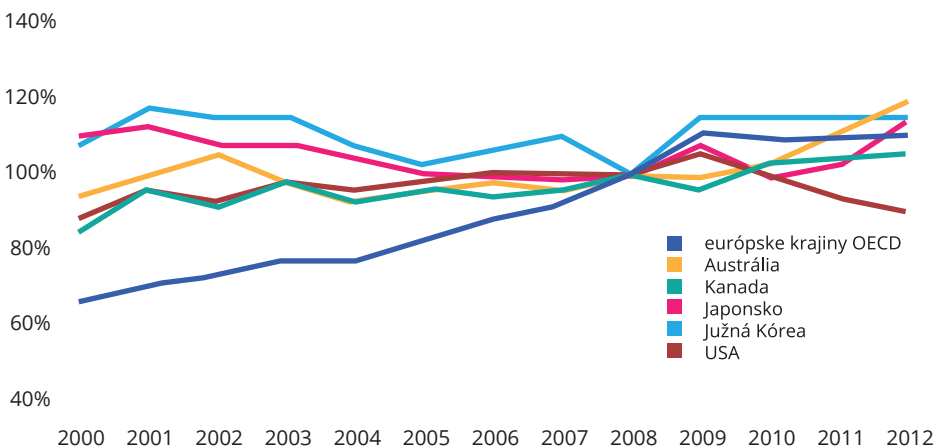
Každý členský štát tiež musí zriadiť povinnú schému energetickej efektívnosti, vypracovať programy na podporu toho, aby malé a stredné podniky absolvovali energetické audity a aby následne zrealizovali odporúčania týchto auditov, zabezpečiť, aby podniky, ktoré nie sú malými a strednými podnikmi, podliehali energetickému auditu, ktorý vykonávajú kvalifikovaní a/alebo akreditovaní odborníci.

EÚ sa zameriava na úspory v spotrebe energií predovšetkým vo verejných budovách. Tieto opatrenia prinášajú zvýšené náklady verejnej správy na rekonštrukciu budov a ďalšie opatrenia, ktoré sa prenášajú do zvýšených výdavkov verejných financií.

Z hľadiska dopadov na podnikateľov spôsobuje regulácia niekoľko závažných výdavkov.

Obsiahnuté sú najmä v navrhovanom novom zákone o energetickej efektívnosti. [29] Ten určuje povinnosti pre vlastníka budovy s celkovou podlahovou plochou väčšou ako 500 m² s ústredným teplovodným vykurovaním alebo so spoločnou prípravou teplej vody, hoci aktuálne znenie zákona určuje túto povinnosť iba pre vlastníka budovy s plochou nad 1000 m².

Graf č. 4: Prečo rastie cena elektriny

Zdroj: Európska komisia [8]

Ďalšie opatrenie s charakterom dobývania renty je návrh ministerstva, aby vlastník budovy s celkovou podlahovou plochou väčšou ako 500 m² bol povinný vybaviť rozvody tepla, chladu a teplej vody tepelnou izoláciou. Ani toto opatrenie nevyplýva z povinností uložených smernicou, no zaťažuje podnikateľské prostredie ďalšími výdavkami.

Energetický audit

Výrazné zátaže vyplývajú z povinnosti podnikateľov realizovať energetický audit. Samotná smernica neurčuje rozsah auditu ani detailne neupresňuje, kto má auditu podliehať. Slovenský zákon o energetickej efektívnosti však upresňuje, že spotrebiteľ energie v priemysle a v pôdohospodárstve je povinný vyhodnotiť energetickú náročnosť výroby energetickým auditom a aktualizovať energetickú náročnosť energetickým auditom raz za päť rokov.

Zákon kladie aj prísne podmienky pre certifikáciu energetického audítora, napríklad odbornú prax v oblasti energetického poradenstva alebo technicko-ekonomických analýz pri používaní energie, a to štyri roky pri ukončení vysokoškolského vzdelania prvého stupňa a tri roky pri ukončení vysokoškolského vzdelania druhého stupňa.

Nový návrh zákona tieto podmienky ešte sprísňuje na desať rokov pri ukončení úplného stredného odborného vzdelania technického zamerania, sedem rokov pri ukončení vysokoškolského vzdelania prvého stupňa a päť rokov pri ukončení vysokoškolského vzdelania druhého stupňa.

Záver

Európske ekonomické regulácie, vedené snahou o dosiahnutie zámerov EÚ, spôsobujú čoraz väčšiu finančnú záťaž pre podniky i pre spotrebiteľov v EÚ. V tomto príspevku sme na príklade politiky presadzovania bezuhlíkových a nízkouhlíkových technológií výroby energie a oblasti opätovného využívania zdrojov poukázali na plnenie politických cieľov, ktoré nie sú presadzované vládami vo všetkých krajinách sveta, ani vo významnej časti najsilnejších ekonomík sveta. Presadzovaním týchto cieľov sa v Európskej únii znižuje konkurenčná schopnosť firiem na trhoch a zvyšujú sa výdavky spotrebiteľov.

V prípade odpadového hospodárstva predstavujú tieto povinné výdavky v podmienkach Slovenska sumu približne 120 miliónov eur ročne a v oblasti zavádzania nízkouhlíkových technológií do výroby energie sumu presahujúcu už 400 miliónov eur ročne. Ide pritom len o časť výdavkov v zmieňovaných oblastiach. Okrem toho existuje mnoho ďalších oblastí nielen v energetike (v tomto príspevku nie sú kvantifikované napríklad politiky energetickej efektívnosti a obchodovania s emisiami skleníkových plynov), ale aj v mnohých ďalších hospodárskych oblastiach – napríklad v poľnohospodárstve a potravinárstve, v ochrane prírody, v doprave a v mnohých ďalších.

Okrem výrazného zaťaženia dôsledkami uplatňovania týchto regulácií na podniky a spotrebiteľov sú samostatným problémom samotné ciele environmentálnej po-

litiky EÚ, predovšetkým snaha o trvaloudržateľné využívanie zdrojov a boj proti globálnemu otepľovaniu, ktoré čelia nie dostatočnej vedeckej a/alebo ekonomickej odôvodnenosti.

V prípade, že by tieto predpoklady boli správne, je potrebné zvážiť prínosy spoločného postupu v reguláciách v rámci EÚ vs. „súťaže regulácií“ medzi jednotlivými členskými krajinami EÚ, taktiež treba zvážiť rýchlosť a intenzitu týchto regulácií vo vzťahu k ekonomickej výkonnosti jednotlivých krajín i EÚ ako celku.

Koncové poznámky

1. Just how big is the *acquis communautaire*?, Open Europe (2007).
2. Odpadová legislatíva EÚ. Odpady-portal.sk, 20.03.2010, <http://www.odpady-portal.sk/Dokument/100367/odpadova-legislativa-eu.aspx>
3. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008L0098&qid=1399210553015&from=SK>
4. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:01994L0062-20130228&rid=1>
5. Kvalifikovaný odhad autora. Výška poplatku za komunálny odpad sa pohybuje v rozmedzí cca. 10-40 eur na obyvateľa ročne, významná časť samospráv však dotuje časť nákladov na komunálny odpad z rozpočtu samosprávy. Pozri napr. M. Hrabčák: Cena za skládkovanie tuhého komunálneho odpadu na Slovensku, Odpady-portal.sk, 14.10.2014
6. Návrh nového zákona o odpadoch. Doložka vplyvov. MŽP SR (2014).
7. Limity pre obnoviteľné zdroje energie. Energie-portal.sk, 27.10.2011. <http://www.energie-portal.sk/Dokument/limity-pre-obnovitelne-zdroje-energie-100448.aspx>
8. COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT. Energy prices and costs report. SWD(2014) 20 final/2, 17.3.2014 [Tabuľka: Index of real electricity prices for industrial end-users (2008=100), str. 182] | ec.europa.eu/energy/doc/2030/20140122_swd_prices.pdf

Pomáhajú eurofondy?

Dušan Sloboda | regionálny geograf a analytik | Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika

Eurofondy sú finančným nástrojom regionálnej politiky ako jednej z politík Európskej únie. Hoci táto politika je v rámci európskej integrácie prítomná desaťročia, do podoby experimentu, ktorý sa v súčasnosti uskutočňuje vo väčšine regiónov jej členských krajín programovo ako tzv. politika súdržnosti, sa však rozvinula až od roku 1989. Základný deklarovaný cieľ znižovať regionálne rozdiely sa jej nedarí plniť nielen na Slovensku.

Obavy európskych politikov z toho, že užšia ekonomická integrácia a rozvoj vnútorného trhu sprevádzaný odbúraním bariér medzi členskými krajinami spôsobí rýchlejší rast jadrových regiónov EÚ „na úkor periférnych,“ viedli v druhej polovici 80. rokov k zavedeniu princípu „ekonomickkej a sociálnej súdržnosti“ do zmluvných základov Európskych spoločenstiev a následne Európskej únie. Podľa tohto princípu je úlohou administratívy EÚ a členských krajín uskutočňovať takú politiku, ktorá vedie k zmierňovaniu rozdielov medzi regiónmi.

Od regionálnej politiky k politike súdržnosti

Rozšírovaním záberu a dopĺňaním cieľov o oblasť ekonomickkej a sociálnej súdržnosti (a neskôr i teritoriálnej súdržnosti) sa regionálna politika transformovala do dnešnej podoby tzv. kohéznej politiky (politiky súdržnosti).

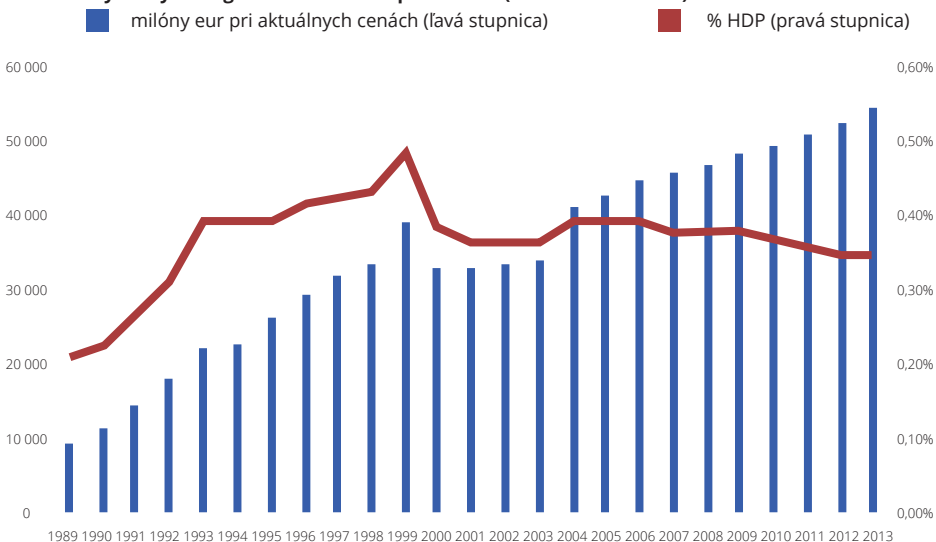
Dosiahnutie hlavného deklarovaného cieľa regionálnej/kohéznej politiky EÚ – teda zníženia regionálnych disparít – zmluvne definovaného od roku 1987 v Jednotnom európskom akte (Čl. 130a), sa v členských krajinách uskutočňuje plánovane formou programových dokumentov na vopred stanovené programové obdobie v dĺžke sedem rokov – teda v rámci časového obdobia pre viacročný finančný rámec EÚ (v počiatočoch to boli päťročnice podobne ako v krajinách socialistického bloku).

Regionálna/kohézna politika EÚ v rámci svojich čiastkových cieľov prerozdeľuje väčšiu časť prostriedkov do najmenej rozvinutých regiónov a zvyšnú časť venuje na reštrukturalizáciu väčšiny ostatných, teda rozvinutejších regiónov, ako i na horizontálne (najmä sociálne) ciele, ktoré pokrývajú často celé členské štáty.

Seriózne analýzy už roky poukazujú na neefektívnosť vynakladania prostriedkov cez štruktúrne fondy, no Európska komisia sa tvári, že nič nepočuje a nevidí. [1]

Regionálna/kohézna politika EÚ v číslach

Členské krajiny EÚ počas štyroch programovacích období od roku 1989 z rozpočtu EÚ postupne dostali možnosť čerpať vyše 818 mld. eur na realizáciu regionálnej/kohéznej politiky EÚ na svojom území. Objem zdrojov na realizáciu tejto politiky EÚ sa z obdobia na obdobie zvyšuje, a to tak v absolútnych číslach (graf č. 1), ako i v po-

Graf č. 1: Výdavky na regionálnu/kohéznu politiku EÚ (obdobie 1989-2013)

Zdroj: Európska komisia

merných číslach v prepočte na obyvateľa (tab. č. 1), z čoho vyplýva, že nárast zdrojov nesúvisí len s procesom rozširovania EÚ. Objem zdrojov na regionálnu/kohéznu politiku EÚ predstavuje dlhodobo približne tretinu z celkového rozpočtu EÚ.

Od roku 1989 sú prostriedky zo štrukturálnych fondov pridelované prostredníctvom viacročného plánovania na základe rozvojových plánov spravidla na 5 až 7 rokov, ktoré spracúvajú vlády členských krajín v spolupráci s dotknutými regiónmi, pričom podliehajú schváleniu Európskou komisiou. V súčasnosti končí štvrté programovacie obdobie (2007-2013), z ktorého sa budú prostriedky dočerpávať ešte i počas roka 2015, a zároveň sa začína programovanie nastávajúcej sedemročnice (2014-2020).

Slovensko od svojho vstupu do EÚ v máji 2004 počas programovacích období 2004-2006 a 2007-2013 dostalo možnosť čerpať z eurofondov približne 13 mld. eur, a prídel pre programovacie obdobie 2014-2020 bol stanovený na približne 14 mld. eur.

Čistí prispievatelia vs. čistí príjemcovia

Prv, než sa v EÚ začnú eurofondy prerozdeľovať, čerpať a mňať, ale i neefektívne nimi mrhať na predražené či zbytočné obstarávaní tovarov a služieb, musí tento špás niekto zaplatiť. Platia to členské krajiny EÚ prostredníctvom svojich príspevkov do spoločného rozpočtu EÚ. Platia to teda daňovníci členských krajín EÚ.

Tab. č. 1: Objem zdrojov z rozpočtu EÚ vyčlenených na regionálnu/kohéznu politiku

	Programovacie obdobie				
	1989-1993	1994-1999	2000-2006	2007-2013	2014-2020
Celkové zdroje pre členské krajiny EÚ (v mil. eur)	69 000	168 000	234 700	347 000	351 800
V prepočte na obyvateľa členských krajín EÚ (v eur na obyv. ročne)	40,5	75,9	88,5	100,6	99,3
Podiel z rozpočtu EÚ na regionálnu/kohéznu politiku (v %)	25	33,3	33,3	35,7	32,5

Zdroj: DG Regio, Európska komisia, prepočty autor

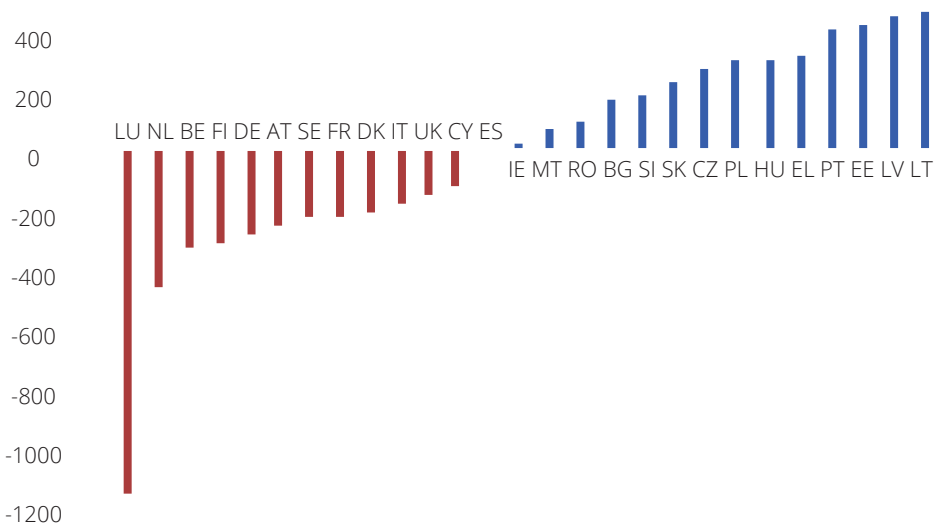
Kým príspevky členských krajín do rozpočtu EÚ sú dané a platia sa v dohodnutej výške rok čo rok, príjmy zo spoločného európskeho rozpočtu do jednotlivých krajín plynú v priebehu jednotlivých rokov príslušného sedemročného rozpočtového obdobia v rôznom objeme. Ten v danom roku závisí najmä od toho, ako sa v tej-ktorej krajine darí čerpať eurofondy.

V roku 2012 stálo členstvo v EÚ najviac luxemburských daňovníkov, a to 1170 eur na obyvateľa v čistom, teda už po odrátaní sumy, ktorá sa z rozpočtu EÚ do krajiny vrátila v podobe financovania európskych politík. Najviac z členstva v danom roku profitovali Litovčania, a to v sume 465 eur na obyvateľa. Slovensko získalo necelých 232 eur na hlavu (graf. č. 2). [2]

Členské krajiny EÚ možno z hľadiska ich bilančného vzťahu k rozpočtu EÚ rozdeliť do dvoch skupín. Prvou sú tzv. čistí prispievatelia, teda krajiny, ktorých daňovníci do rozpočtu EÚ prispievajú sumou, ktorá prevyšuje sumu, ktorú daná krajina z rozpočtu EÚ získava späť. Druhou skupinou sú krajiny, ktoré sú beneficiary európskeho rozpočtu.

Zjednodušene (až na pár výnimiek), možno povedať, že tzv. staré členské krajiny predstavujú skupinu čistých prispievateľov a tzv. nové členské krajiny, ktoré k EÚ pristúpili počnúc rokom 2004, ako i tzv. kohézne krajiny (Grécko, Portugalsko, Španielsko a Írsko), ktoré dlhodobo patria k hlavným klientom obsluhovaným v rámci regionálnej/kohéznej politiky EÚ, patria do skupiny čistých príjemcov.

Graf č. 2: Európsky rozpočet: Čistí prispievatelia vs. čistí príjemcovia (rok 2012)

Ako ukazujú dlhodobé dáta, Nemecko je hlavným čistým prispievateľom do rozpočtu EÚ, pričom v období rokov 1976-2012 do rozpočtu EÚ zaplatilo o 312,948 mld. eur viac, než z rozpočtu získalo. Na strane druhej je Grécko, ktoré je dlhodobou hlavným čistým príjmom z rozpočtu EÚ, keďže z neho získalo o 100,585 mld. eur viac, než do neho od svojho prístúpenia k EÚ zaplatilo.

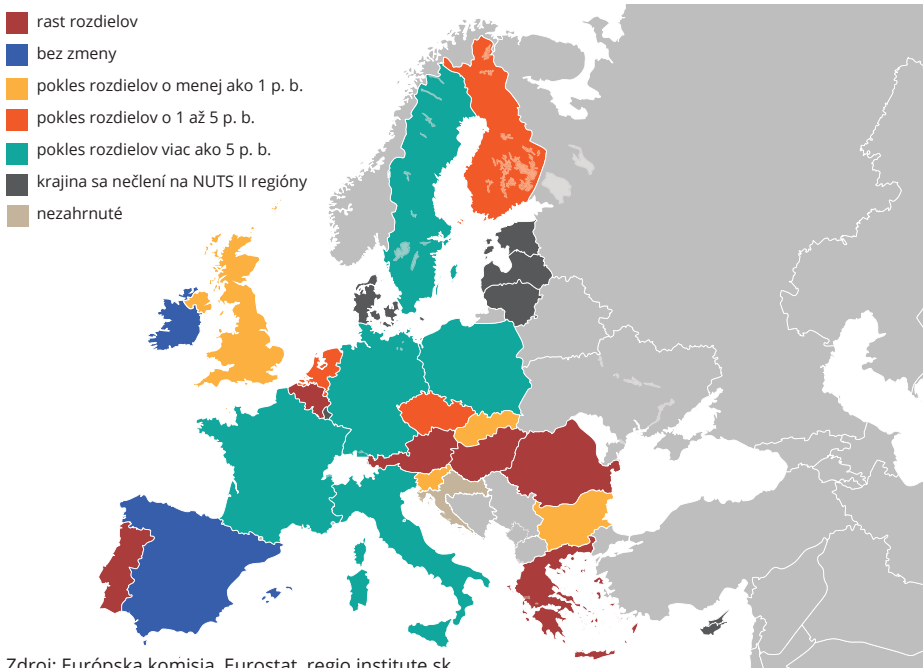
Eurofondy a regionálne rozdiely v EÚ

Ani napriek miliardám eur z eurofondov sa EÚ nedarí plniť cieľ znižovať regionálne rozdiely. Zmeny v medziregionálnych rozdieloch v miere nezamestnanosti v percentuálnych bodoch (p. b.) v členských krajinách EÚ sme sledovali na regiónoch úrovne NUTS II.

Pri pohľade na obdobie 1999-2011 (mapa č. 1) je zjavné, že rozdiely klesali v jednástich z dvadsiatich krajín EÚ-27, ktoré sa členili na regióny NUTS II, pričom rástli v Belgicku, Grécku, Maďarsku, Rakúsku a Portugalsku. V Írsku a Španielsku ostali bez zmeny. V danom období sme neboli svedkami významného rastu rozdielov, za zmienku stojí rast rozdielov v Grécku (o 2,9 p. b.) a Rumunsku (o 3,2 p. b.). Na strane druhej významný pokles rozdielov nastal vo Francúzsku (o 10,4 p. b.), v Taliansku (o 13,3 p. b.) a v Nemecku (o 7,7 p. b.) a za zmienku stojí i pokles v Poľsku (o 5,4 p. b.), vo Švédsku (o 5,3 p. b.) a v Českej republike (o 3,6 p. b.).

Regionálne rozdiely vzrástli aj v EÚ ako celku (o 2,3 p. b.), a keďže regiónom NUTS II s absolútne najvyššou mierou nezamestnanosti v EÚ v roku 2011 nebol región z no-

Mapa č. 1: Zmena v medziregionálnych rozdieloch v krajinách EÚ (obdobie 1999-2011) [3]

Zdroj: Európska komisia, Eurostat, regio.institute.sk

vých členských krajín EÚ, ale španielska Andalúcia, nemožno tento nárast rozdielov pripísať na vrub rozšíreniu EÚ o nové členské krajiny v rokoch 2004 a 2007.

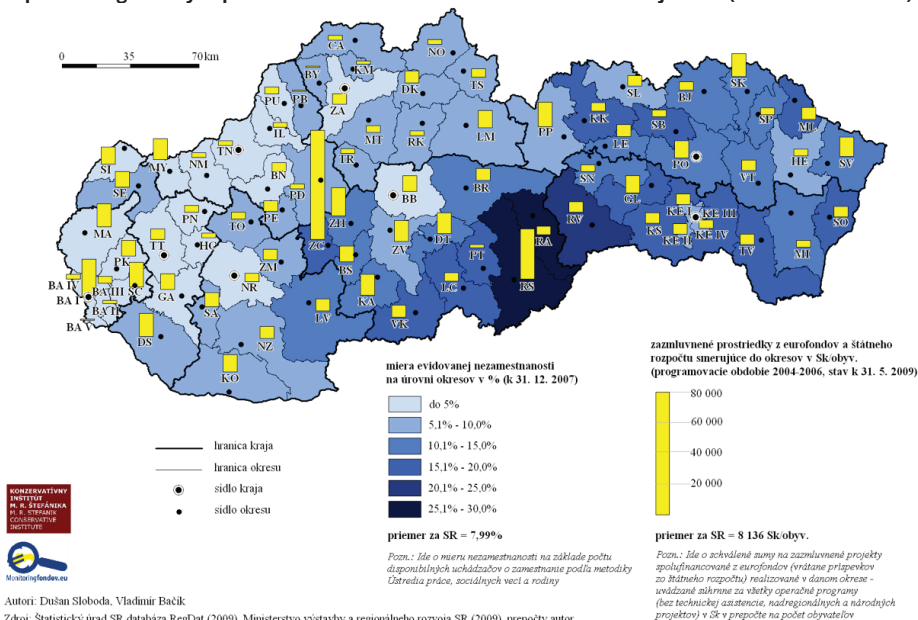
Ani v jednej z krajín, ktoré sú dlhodobo čistými prijímateľmi vo vzťahu k rozpočtu EÚ a z eurofondov získavajú v prepočte na obyvateľa nadpriemerné príspevky (Grécko, Španielsko, Portugalsko a Írsko) v období rokov 1999-2011 nedošlo k poklesu regionálnych rozdielov, naopak, ostali buď bez zmeny alebo rástli. Ba čo viac, vo všetkých týchto tzv. kohéznych krajinách sme boli svedkami významného nárastu miery nezamestnanosti na národnej úrovni. Všetky tieto krajiny sa ocitli v zóne krajín s nadpriemernou mierou nezamestnanosti. Eurofondy sú pascou, nie riešením problémov. [4]

Smerovanie eurofondov a regionálne rozdiely na Slovensku

Programové vyhlásenia všetkých slovenských vlád od roku 2002 hovorili o potrebe znižovania regionálnych rozdielov. Ani jedna z vlád však nenasmerovala európske peniaze predovšetkým do regiónov s najvyššou nezamestnanosťou a chýbajúcou alebo nekvalitnou infraštruktúrou (mapa č. 2 a tab. č 2).

Ako dokazujú naše prepočty, z 20-tich okresov, ktoré v máji 2004 dosahovali nezamestnanosť vyššiu než 20 %, sa len 5 dostalo do prvej dvadsiatky tých okresov, ktoré boli v prepočte na obyvateľa najväčšmi podporené z eurofondov v prvom programovacom období 2004-2006. Vlády teda nenasmerovali eurofondy najmä do tých regiónov (mapa č. 2), o podpore ktorých mali a majú neustále plné ústa. [5]

Mapa č. 2: Regionálny aspekt zazmluvňovania eurofondov ku koncu mája 2009 (obdobie 2004-2006)

Zdroj: ÚPSVAR, ITMS (bez projektov technickej pomoci, národných a nadregionálnych projektov), www.monitoringfondov.eu, prepočty autor

Naše prepočty však poukazujú na to, že neexistuje absolútne žiadna súvislosť a závislosť medzi tým, koľko peňazí z eurofondov v prepočte na hlavu putovalo do okresov, a tým, či sa v sledovanom období nezamestnanosť v danom okrese zvýšila alebo znížila. Ani lepšie prerozdelenie by teda nepomohlo – eurofondy sú totiž principiálnym omylom. Netransparentné nalievanie verejných zdrojov do regiónov nemôže byť motorom zmien. Zdravým základom pre cestu k udržateľnému rozvoju zamestnanosti v regiónoch „zdola“ môže byť len generovanie zamestnanosti prirodzeným spôsobom cez postupný vznik pracovných miest v súkromnej sfére. Táto cesta si vyžaduje naopak menej umelo pumpovaných verejných zdrojov a ponechanie prostriedkov vybraných cez rastúce daňovo-odvodové zaťaženie ľuďom a podnikateľom.

Tak ako v skrátenom programovom období 2004-2006 nesmerovali eurofondy primárne do regiónov s najvyššou mierou nezamestnanosti, ktoré sú zväčša zároveň i tými regiómi, ktoré pociťujú najväčší deficit pokiaľ ide o štátom investované verejné zdroje do verejnej infraštruktúry, tak i v aktuálnom programovom období 2007-2013 platí, že k zmene nastavenia systému napriek deklaráciám nedošlo.

Do Banskobystrického, Košického a Prešovského kraja, teda do troch krajov, ktoré dlhodobo obsadzujú nelichotivé prvé tri priečky v miere nezamestnanosti, vlády nenasmerovali ani polovicu z celkového balíka dosiaľ zazmluvnených zdrojov (tab. č. 2). Do týchto troch krajov šlo spolu necelých 39,45 % z celkového objemu zazmluvnených eurofondov, čo je len nepatrne viac, ako putovalo do Trenčianskeho a Žilinského kraja (35,07 %), teda do krajov s podpriemernou mierou nezamestnanosti.

Investície do verejnej infraštruktúry a verejných služieb boli a sú realizované nerovnomerne, prioritne do aglomerácií väčších miest a do regiónov Považia. Do regiónov juhu stredného Slovenska či východných prihraničných regiónov, kam nevedie kvalitné cestné ani železničné spojenie a mnohí kvalifikovaní ľudia už odtiaľ odišli za prácou inam, sa budú investori i naďalej lákať márne.

Tab. č. 2: Regionálny aspekt zazmluvňovania eurofondov ku koncu júna 2014 (obdobie 2007-2013)

kraj	počet uzatvorených zmlúv	zazmluvnené zdroje					poradie krajov podľa miery nezamestnanosti (2007)	poradie krajov podľa miery nezamestnanosti (máj 2014)
		(v eur)	(v %)	poradie krajov	v eur na obyvateľa	poradie krajov		
Banskobystrický kraj	1131	1 425 086 943	13,65	4.	2184,98	3.	1.	2.
Košický kraj	1121	1 155 471 305	11,06	6.	1481,37	6.	2.	3.
Prešovský kraj	1656	1 539 348 108	14,74	3.	1901,73	5.	3.	1.
Nitriansky kraj	888	779 670 513	7,47	7.	1106,3	8.	4.	4.
Žilinský kraj	1034	1 856 740 968	17,78	1.	2659,04	2.	5.	5.
Trenčiansky kraj	666	1 805 275 429	17,29	2.	3014,73	1.	6.	6.
Trnavský kraj	624	657 592 136	6,3	8.	1167,84	7.	7.	7.
Bratislavský kraj	989	1 224 007 719	11,72	5.	1946,93	4.	8.	8.
Slovenská republika	8109	0 443 193 121	100	-	1921,37	-	-	-

Zdroj: ÚPSVAR, ITMS (bez projektov technickej pomoci, národných a nadregionálnych projektov), www.rokovania.sk, prepočty autor

Naše regióny dlhodobo kvári nezamestnanosť a jej miera je i jedným z ukazovateľov vývoja rozdielov v únii. Kým v čase nášho vstupu do EÚ miera evidovanej nezamestnanosti presahovala 14 %, desať rokov po vstupe to bolo len o percento menej. A to štatistiku vylepšuje okrem iných i fakt, že desiatitisíce občanov Slovenska, pre ktorých doma práca nie je, ju vďaka otvorenému trhu našli v krajinách únie.

Ak sa pozrieme na situáciu v regiónoch, tak v máji 2004 dosahovala miera evidovanej nezamestnanosti viac než dvadsať percent až v dvadsiatke okresov, v máji 2014 bola taká situácia stále v trinástich okresoch. Vedeť okres Rimavská Sobota, v ktorom v máji 2004 dosahovala nezamestnanosť viac než 30 %, v máji 2014 to bolo dokonca 31 %.

Regionálne rozdiely na Slovensku vstup do únie a ani prílev eurofondov nevyriešil. Za nepatrný pokles (tab. č. 3) v rozdieloch medzi regiónom s najvyššou a najnižšou mierou nezamestnanosti je zodpovedný nárast nezamestnanosti v Bratislave, nie pokles v najmenej rozvinutých regiónoch. Tie sa, navyše, ešte viac vzdialili od priemeru nezamestnanosti na Slovensku.

Zodpovednosť vlád za čerpanie eurofondov

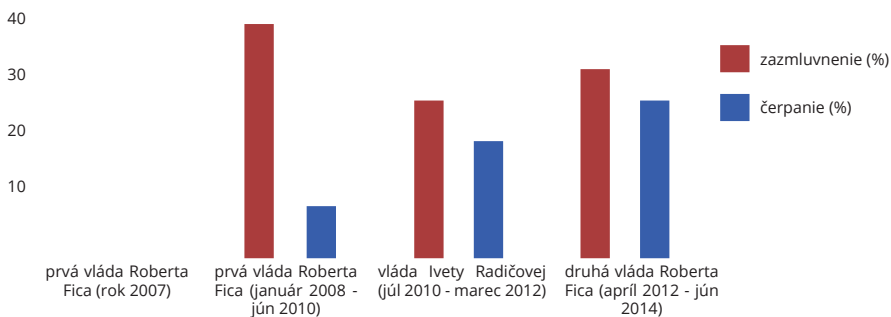
Keďže programové obdobia Európskej únie – plánovacie sedemročnice sa nekryjú (a ani nemôžu) s volebnými obdobiami vlád v jednotlivých členských krajinách, úplne bežne sa stáva, že zodpovednosť za prípravu, programovanie, zazmluvňovanie a čerpanie eurofondov nesú viaceré vlády.

Tab. č. 3: Regionálne rozdiely podľa miery evidovanej nezamestnanosti na úrovni okresov

miera evidovanej nezamestnanosti	máj 2004	máj 2014
priemer Slovenská republika (%)	14,47	12,8
v regióne s najvyššou mierou Rimavská Sobota (%)	30,22	31,19
rozdiel medzi regiónom s najvyššou mierou a priemerom (v p. b.)	15,75	18,39
v regióne s najnižšou mierou Bratislava IV resp. Bratislava I (%)	2,54	4,82
rozdiel medzi regiónom s najnižšou mierou a priemerom (v p. b.)	11,93	7,98
regionálne rozdiely (v p. b.)	27,68	26,37

Zdroj: ÚPSVAR, prepočty autor

Graf č. 3: Zazmluvňovanie a čerpanie eurofondov vládami ku koncu júna 2014 (obdobie 2007-2013)

Zdroj: Pravidelné správy o čerpaní eurofondov prerokované vládou, prepočty autor

Tab. č. 4: Zazmluvňovanie a čerpanie eurofondov vládami ku koncu júna 2014 (obdobie 2007-2013)

	prvá vláda Roberta Fica		vláda Ivety Radičovej	druhá vláda Roberta Fica	obe vlády Roberta Fica		kumulatívne vlády spolu	
	rok 2007	január 2008 - jún 2010	júl 2010 - marec 2012	apríl 2012 - jún 2014	2007-2010 a 2012-2014	bez zarátania roka 2007	2007-2014	2008-2014 (bez zarátania roka 2007)
zazmluvnenie (%)	0	40,78	27,00	32,84	73,62		100,62	
čerpanie (%)	0	8,39	19,93	27,10	35,49		55,42	
počet mesiacov	12	30	21	27	69	57	90	78
priemerné mesačné tempo zazmluvnenia (%)	0	1,36	1,29	1,22	1,07	1,29	1,12	1,29
priemerné mesačné tempo čerpania (%)	0	0,28	0,95	1,00	0,51	0,62	0,62	0,71

Zdroj: Pravidelné správy o čerpaní eurofondov prerokované vládou, prepočty autor

Za aktuálne finišujúce programové obdobie 2007-2013 sú zodpovedné vlády tri – a to prvá Ficova vláda, Radičovej vláda a druhá Ficova vláda (graf č. 3).

Ficova vláda mala inú predstavu o tom, ako by mala vyzeráť skladba operačných programov, o ktorých rozhodla odchádzajúca Dzurindova vláda v roku 2006. Toto rozhodnutie a následné zdĺhavé rokovania s Európskou komisiou o zmenách spôsobili, že prvé výzvy boli spustené až v roku 2008. Celý rok 2007 bol teda stratený prípravami, zazmluvňovanie a čerpanie za prvých 12 mesiacov teda zamrzlo na nule.

Prvá Ficova vláda (január 2008 - jún 2010) za 30 mesiacov zazmluvnila takmer 41 percenta a vyčerpala vyše 8 percent z hlavného balíka eurofondov. Priemerné mesačné tempo zazmluvňovania bolo na úrovni 1,36 percenta a priemerné mesačné tempo čerpania dosahovalo 0,28 percenta.

Radičovej vláda (júl 2010 - marec 2012) za 21 mesiacov zazmluvnila ďalších 27 percent a vyčerpala takmer 20 percent. Priemerné mesačné tempo zazmluvňovania bolo na úrovni 1,29 percenta a priemerné mesačné tempo čerpania dosahovalo 0,95 percenta.

Druhá Ficova vláda (apríl 2012 – jún 2014) za ďalších 27 mesiacov zazmluvnila ďalších vyše 32 percent a vyčerpala 27 percent. Priemerné mesačné tempo zazmluvňovania bolo na úrovni 1,22 percenta a priemerné mesačné tempo čerpania dosahovalo 1,00 percenta.

Keď si porovnáme, akým priemerným mesačným tempom zazmluvňovala a čerpala eurofondy Radičovej vláda na jednej strane, a obe Ficove vlády na strane druhej, čísla v priloženej tabuľke hovoria jasne. Hlavnú zodpovednosť za pomalé tempo čerpania eurofondov nesú Ficove vlády. A to aj v prípade, že prvej Ficovej vláde prepáčime, že celý rok 2007 prehádzala len tak, a túto skutočnosť v priemeroch nezohľadníme (tab. č. 4).

Tempo čerpania eurofondov v rámci programovacieho obdobia by v súčasnosti malo gradovať a smerovať k vyčerpaniu rýchlejším tempom, než sa deje. Zároveň však platí to, čo je síce podstatné, hoci v debata o eurofondoch je to stále v úzadí: čísla o čerpaní ešte nič nehovoria o tom, ako sa tie miliardy minuli. Okrem financovania druhoradých priorít a neraz i absurdít to je a naďalej i bude klientelizmus a plytvanie.

A čo ďalej?

Eurofondy sa v Európskej únii prerozdeľujú už desiatky rokov, ich záber sa neustále rozširuje – nové regióny, nové, širšie čo najvoľnejšie ponímané ciele podpory – napriek tomu, že definované ciele nedokážu efektívne plniť. Negatívnym dôsledkom tejto politiky je nárast úlohy verejného sektora v spoločnosti, keďže väčšina eurofondov smeruje na podporu projektov realizovaných štátnou správou či samosprávou, ako i nárast korupcie a klientelizmu.

Ako sme poukázali, eurofondy neprispievajú k plneniu hlavného cieľa regionálnej / kohéznej politiky EÚ, ktorým je znižovanie regionálnych rozdielov. Táto politika nie je úspešná nielen na Slovensku, ale ani v iných členských krajinách EÚ.

V politike únie, ktorú naša vláda nasleduje, sa začínajú čoraz viac biť dva princípy. Jeden, starší, naďalej formálne platný, hovorí, že táto politika má znižovať regionálne rozdiely. Druhý, novší, hovorí, že by sa eurofondy mali koncentrovať do regiónov, v ktorých sa dá očakávať „najvyššia miera efektívnosti využívaných investícií“. Únia postupne ustupuje od neúspešne plneného cieľa znižovať regionálne rozdiely a prechádza k stratégii koncentrácie eurofondov do vybraných centier.

Treba však prestať blúzniť s očakávaniami, že eurofondy vyriešia všetky naše problémy. Kľúčovou ostáva nezamestnanosť, a tá je dôsledkom zle nastavených domácich politík. Eurofondy nie sú spásou ani pre naše samosprávy, ktoré sú často nútené čerpať z nich zdroje na druhoradé priority podľa toho, aké výzvy v rámci operačných programov sú práve na stole, alebo podľa toho, v akých výzvach sa im podarí s projektom uspieť.

Naším hlavným odporúčaním je regionálnu/kohéznu politiku EÚ zrušiť ako celok. Uvedomujúc si radikálnosť tohto odporúčania, dovolili by sme si pre prechodné obdobie, kým sa tak nestane, navrhnuť kompromis, ako túto politiku okresať a zefektívniť. Základné črty našich odporúčaní ako reformovať regionálnu/kohéznu politiku EÚ pre prechodné obdobie, kým nedôjde k jej úplnému zrušeniu, sú nasledovné:

- znížiť rozpočet EÚ prostredníctvom redukcie objemu zdrojov určených na regionálnu/kohéznu politiku EÚ, a to tak, že sa znížia príspevky čistých prispievateľov do spoločného rozpočtu EÚ o tú sumu, ktorá sa im dnes vracia späť do krajiny prostredníctvom eurofondov určených na regionálnu/kohéznu politiku EÚ. Každá krajina, ktorá je dnes čistým prispievateľom do rozpočtu EÚ, ušetrí tiež na tom, že sa v nej eurofondy nebudú vôbec rozdeľovať, nebude v spojitosti s nimi potrebné žiadiť byrokraciu, obmedzí sa korupcia, protežovanie dotovaných subjektov, rozvoľní sa domáca regionálna politika a definovanie jej potrieb,
- čistí prispievatelia by mali dostať možnosť „adoptovať“ si krajinu či krajiny, do ktorých prostredníctvom rozpočtu EÚ posielajú peniaze svojich daňovníkov na realizáciu regionálnej/kohéznej politiky EÚ, dostanú možnosť mať svojich zástupcov v príslušných kontrolných orgánoch v danej členskej krajine. Tento princíp, kedy je zástupca tých, ktorí „pomoc“ poskytujú, priamo zainteresovaný na kontrole tých, ktorí „pomoc“ poberajú, sa osvedčil v prípade švajčiarskeho

či nórskeho finančného mechanizmu. Skúsenosti zo Slovenska potvrdzujú, že Švajčiari či Nóri si svoje zdroje (teda vynútené platby za možnosť prístupu na vnútorný trh EÚ) strážia omnoho lepšie, než to robí eurobyrokracia zo sídlom v Bruseli,

- treba zaviesť jasné a tvrdé sankcie povzbudzujúce väčšiu rozpočtovú zodpovednosť členských krajín EÚ, a to i tak, že v prípade, že krajina prijímateľa eurofondov mala predošlý rok (n-1) deficit rozpočtu verejnej správy nad 3%, zastaví sa na zvyšok roka (n) financovanie nových projektov z eurofondov,
- krajina prijímajúca eurofondy má mať jasné priority (v poradí a s odhadovanou alokáciou), kam je zmysluplné eurofondy nasmerovať, v striktnom prepojení na potrebu reforiem, ktoré treba realizovať vo verejnom sektore. Priority vo väzbe na programy reforiem by mali nahradiť nezmýselné národné rozvojové plánovanie a súbory operačných programov,
- a ak majú eurofondy plniť i funkciu znižovania regionálnych rozdielov, tak potom treba striktno preferovať podľa indikátorov vybrané regióny, pričom poradie záujemcov by sa malo určovať na základe koeficientu podľa miery nezamestnanosti (obce, okresu či kraja – podľa typu projektu), a so záujemcami z regiónov s vyššou mierou nezamestnanosti by riadiace orgány uzavreli zmluvy prednostne (analogicky je možné použiť i iný vhodný štatistický indikátor podľa oblasti danej priority), so záujemcami z regiónov s najnižšou mierou by sa zmluvy uzavreli iba v prípade, ak by alokáciu nevyčerpali záujemcovia z regiónov s vyššou mierou nezamestnanosti,
- namiesto korupčného prostredia zdanlivej súťaže o nenávratné finančné príspevky vyhlasovanej vo výzvach k jednotlivým prioritám pridelovať zdroje priamo subjektom verejnej správy podľa šablón a pevných kritérií,
- žiadne eurofondy by nemali smerovať priamo do súkromného sektora a ničiť tak voľnú hospodársku súťaž, žiadna štátna pomoc by nemala byť povolená,
- objem eurofondov určených na regionálnu/kohéznu politiku EÚ by sa mal postupne znižovať tak, ako sa znižuje dávka pre liečiacich sa drogovu-závislých. Dotácie z verejných zdrojov sú drogou a závislosť na nich treba liečiť. Po prechodnom období má dôjsť k úplnému zrušeniu regionálnej/kohéznej politiky EÚ financovanej z eurofondov.

Koncové poznámky

1. Keď na potrebu reformy regionálnej politiky upozornila dokonca i štúdia, ktorú si objednal šéf komisie Romano Prodi, nevzbudila v prostredí komisie veľké nadšenie. V júli 2003 nezávislí experti pod vedením belgického profesora ekonómie Andrého Sapira predstavili výslednú správu štúdie, ktorá mala pomôcť navrhnuť stratégiu, ako dosiahnuť veľký cieľ z Lisabonu – urobiť do roku 2010 z únie „najkonkurencieschopnejšiu a na znalostiach najviac založenú ekonomikou sveta“. Okrem zásadnej reformy regionálnej politiky EÚ, ktorá by mala sme-

rovať výlučne do prístupujúcich krajín, experti navrhli tiež zrušenie Spoločnej poľnohospodárskej politiky (CAP) a pružnejšie rozpočtové pravidlá pre členské štáty. Prodi sa od štúdie dištancoval a komisár pre regionálnu politiku Michel Barnier odporúčania pre svoj rezort označil za „smiešne, nezmyselné a nereálne“ (Sapir 2003, dostupné na adrese <http://www.euractiv.com/ndbtext/innovation/sapirreport.pdf>).

2. Tento prepočet nezahŕňa v sebe ďalšie súvisiace náklady, ktoré krajiny s realizáciou európskych politík majú, ako sú administratívne náklady, národné spolufinancovanie projektov z eurofondov či vplyvy európskych regulácií na náklady výrobcov resp. výdavky spotrebiteľov. Viac o zdrojových dátach o jednotlivých členských krajinách publikovaných Petrom Machom v rámci projektu Money-go-round.eu je dostupné na adrese <http://www.money-go-round.eu>
3. Európska únia sa na úrovni NUTS II aktuálne člení na 272 regiónov, pričom Cyprus, Estónsko, Litva, Lotyšsko, Luxembursko a Malta sa na tejto úrovni na regióny nečlenia. Len v pätnástich krajinách sú regionálne systavy na úrovni NUTS II tvorené viac než šiestimi regiónmi. Dánsko sa na tejto úrovni člení až od roku 2007. Údaje za Chorvátsko, ktoré sa členom EÚ stalo až v júli 2013, nie sú zahrnuté.
4. Viac napr. v Sloboda, D. (2013): Eurofondy a regionálne rozdiely v Európskej únii. Dostupné na <http://www.monitoringfondov.eu>
5. Viac napr. v Kuhn, I. – Sloboda, D. – Kazda, R. (2012): Využívanie eurofondov na Slovensku – príležitosť pre rast alebo korupciu a klientelizmus?. Dostupné na <http://www.monitoringfondov.eu>

O autoroch

Ivan Kuhn **analytik pre oblasť európskych záležitostí** **a využívania eurofondov**

Vyštudoval politológiu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a medzinárodné vzťahy na University of Kent v Canterbury vo Veľkej Británii.

V rokoch 1995 – 1997 pracoval ako redaktor na zahraničnopolitickom oddelení denníka SME. Od roku 1998 pracuje ako projektový manažér a konzultant v oblasti projektov financovaných z fondov Európskej únie. V rokoch 1998 – 2000 pracoval ako programový manažér v projektoch Phare zameraných na reformu, decentralizáciu a modernizáciu verejnej správy. V rokoch 2000 – 2002 pracoval ako projektový manažér na projektoch prípravy žiadostí o granty ISPA na rekonštrukciu a výstavbu environmentálnej infraštruktúry. V rokoch 2002 – 2005 spolupracoval s rôznymi zahraničnými poradenskými firmami na realizácii projektov technickej asistencie financovaných z programu Phare.

V Konzervatívnom inštitúte M. R. Štefánika zodpovedal v rokoch 2007 až 2009 za projekt zameraný na monitorovanie transparentnosti a objektívnosti rozhodovania o prideľovaní eurofondov na Slovensku a za projekt zameraný na hodnotovú orientáciu slovenskej zahraničnej politiky. Okrem toho sa venuje problematike medzinárodných vzťahov a problematike európskej integrácie.

Je spoluautorom štúdie Využívanie eurofondov na Slovensku – príležitosť pre rast alebo korupciu a klientelizmus? (2012), autorom štúdie Externý projektový manažment ako forma tunelovania fondov Európskej únie: 70 projektov Star EU, a.s. (2014), ako i autorom analytickej Národnej správy o výsledkoch prieskumu verejnej mienky Eurobarometer č. 62-80. Je členom Slovenského združenia pre politické vedy (SZPV) a Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku (SFPA). V minulosti spolupracoval aj s Nadáciou Pontis, Transparency International Slovensko a AI Nova.

Peter Gonda **riaditeľ a ekonóm Konzervatívneho inštitútu** **M. R. Štefánika, externý lektor ekonómie na Uni-** **verzite Komenského v Bratislave a Slovak Senior** **Fellow of the Cobden Centre.**

V publikačnej činnosti a v akademických a verejných prednáškach sa venuje najmä princípom ekonómie, verejným financiám, úlohe vlády v ekonomike, problematike peňazí a menového a bankového systému, eurozóny a ekonomickým aspektom Európskej únie a financovaniu sociálnej sféry.

V súčasnosti je napríklad koordinátor a lektor cyklu seminárov o ekonómii a ekonomickom myslení v rámci projektu Akadémia klasickej ekonómie a koordinátor cyklu ekonomických prednášok renomovaných zahraničných osobností na Slovensku v rámci projektu Conservative Economic Quarterly Lecture Series.

Peter Gonda je autorom knihy Eurozóna a alternatívy európskej ekonomickej integrácie (2013) a (spolu)autorom a (spolu)editorom ďalších publikácií a štúdií. Je napríklad odborným garantom a spoluautorom publikácií Ekonomické dopady vstupu Slovenska do Európskej únie (2002) a Návrh sociálnej reformy na Slovensku (2005), spolueditorom kníh Slovensko na ceste do neznáma (2003), Na obranu slobodného trhu (2007) a koordinátorom, spoluautorom a editorom dokumentov Programové vyhlásenie reformnej vlády: Sprievodca pre zodpovedných politikov na ceste k slobodnejšej spoločnosti a štíhlejšiemu štátu (2010) a Výdavková diéta pre verejné financie: ako konsolidovať bez zvyšovania daní a odvodov (2012).

Prispel aj do iných kníh a publikácií. V rokoch 2001 – 2004 bol napríklad autorom kapitoly „Verejné financie“ a spoluautorom kapitol „Sociálna politika“ a „Dôchodková reforma“, ktoré boli súčasťou publikácie Inštitútu pre verejné otázky Slovensko. Súhrnná správa o stave spoločnosti. Prispel tiež kapitolou „Europreteky a europasce (nielen) pre Slovensko“ do knihy Euro vs. koruna (2007), kapitolou Ekonomické a etické základy slobodnej spoločnosti: východiská manažérskej etiky do publikácie Etika v manažmente (2008) a kapitolou „Slovensko v eurozóne. Memento pre Česko a iných uchádzačov v eurozóne“ do knihy Euro v Česku. Ano, či ne? (2013).

Radovan Kazda
vydavateľ, novinár a analytik pre oblasť
environmentálnej politiky

Vyštudoval Slovenskú poľnohospodársku univerzitu v Nitre. Ako výskumný a odborný pracovník pôsobil v rokoch 1996 – 2004 vo Výskumnom ústave závlahového hospodárstva a nástupníckych organizáciách, kde sa venoval najmä problematike krajinného inžinierstva (závlahy a odvodnenie pôd), hydropedológii a ekológii. V rokoch 1999-2004 bol prednostom Únie krajinných inžinierov Slovenska. Od roku 2002 externe spolupracoval s Konzervatívnym inštitútom M. R. Štefánika, bol koordinátorom a hlavným riešiteľom projektu Znižovanie rizík korupcie v poľnohospodárstve.

Od septembra 2004 pôsobí v Konzervatívnom inštitúte M. R. Štefánika, kde sa venuje problematike regulácií v agrárnej a environmentálnej politike, predovšetkým v týchto oblastiach: odpadové hospodárstvo, klimatické zmeny a emisná politika, štátne vlastníctvo pôd, ochrana prírody, vodné a lesné hospodárstvo. Spolupracoval s Inštitútom pre verejné otázky – je autorom kapitoly o poľnohospodárstve v Súhrnnej správe o stave spoločnosti (2003, 2004, 2005, 2006) a kapitoly o životnom prostredí v publikácii Slovensko na ceste do neznáma (2003). Spolupracoval tiež s Transparency International Slovensko (Korupcia a protikorupčná politika na Slovensku v roku 2003, 2004). Od roku 2000 pravidelne publikuje vo viacerých médiách

k témam týkajúcim sa agrárnej a environmentálnej politiky. V rámci svojich aktivít na KI spoluorganizuje podujatia s názvom economy-environment club, cyklus konferencií zameraných na problematiku ekonomiky a životného prostredia.

Od roku 2009 je vydavateľom a editorom internetového denníka o odpadovom hospodárstve v SR Odpady-portal.sk, od roku 2010 vydáva tiež denník Energie-portal.sk, od roku 2011 printový mesačník Odpadové hospodárstvo.

Dušan Sloboda
analytik pre oblasť verejnej správy
a regionálnej politiky

Vyštudoval regionálnu geografiu na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V rokoch 2001-2004 pracoval na odbore európskej integrácie Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR. V roku 2004 pôsobil ako stážista na DG Regional Policy v rámci Európskej komisie v Bruseli. V rokoch 2010-2012 pracoval na čiastkový úväzok aj ako asistent poslanca Národnej rady SR.

V Konzervatívnom inštitúte M. R. Štefánika (KI) pracuje od roku 2004 ako analytik, pričom sa špecializuje na regionálnu politiku SR a EÚ a na oblasť verejnej správy. Okrem iných je spoluautorom štúdií Fiškálna decentralizácia a obce (2005) a Župný variant 2005 (2005), autorom analýzy štúdie Slovensko a regionálne rozdiely. Teórie, regióny, indikátory, metódy (2006), štúdie Slovensko - krajina poslancov (2006) a analýz Smerovanie investičných stimulov do regiónov SR (2007), Eurofondy a regionálne rozdiely na Slovensku. Prípady priority Lokálna infraštruktúra (2004-2006) (2007) a Kam smerujú eurofondy na Slovensku? (2007). Je spoluautorom štúdie Využívanie eurofondov na Slovensku – príležitosť pre rast alebo korupciu a klientelizmus? (2012), ako i autorom štúdie Eurofondy a regionálne rozdiely (2012), ktorá je dostupná i vo forme samostatnej webstránky na regio.institute.sk.

Je tiež spoluautorom viacerých analýz realizovaných v rámci projektu Právo na dobrú samosprávu (2013), dostupných na webstránke samosprava.institute.sk, spoluautorom štúdie Municipalizácia, volebný systém a možnosti participácie v miestnej samospráve na Slovensku (2014) a autorom štúdie Slovensko. Kraje alebo župy? (2014).

O Konzervatívnom inštitúte M. R. Štefánika

Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika (KI)
www.konzervativizmus.sk

KI je nezisková mimovládna organizácia - konzervatívne orientovaný think tank. Na rozdiel od niektorých iných think tankov nie sú aktivity KI orientované iba na jednu oblasť verejného života alebo spoločnosti. Spoločným menovateľom aktivít KI je ich hodnotové vymedzenie, teda konzervatívny pohľad na spoločnosť a liberálny prístup k ekonomike.

O AEER

Aliancia európskych konzervatívcov a reformistov (AEER)
www.aeer.eu

AEER vedie kampaň za radikálne reformy Európskej únie a zameriava sa na rozširovanie konzervatívnych hodnôt. Spolupracuje so skupinou Európskych konzervatívcov a reformistov v Európskom parlamente, členskými politickými stranami a think tankom New Direction.

Základným dokumentom AEER je Pražská deklarácia. S cieľom dosiahnuť ciele stanovené v tejto deklarácii členské strany načrtli spoločné stratégie a položili základy pre novú eurorealistickú politickú skupinu v Európskom parlamente. Európsky parlament má prvýkrát vo svojej histórii oficiálnu opozíciu: skupinu Európskych konzervatívcov a reformistov.

AEER bola v januári 2010 uznaná Európskym parlamentom ako politická strana na európskej úrovni v zmysle Článku 191 Zmluvy o Európskej únii. Pôsobí ako paneurópska zastrešujúca organizácia pre toto nové opozičné hnutie.

AEER združuje eurorealistické strany, ktoré spájajú hodnoty a princípy založené na osobnej slobode, voľnom trhu, subsidiarite, vláde obmedzených kompetencií, parlamentnej demokracii a rešpektovaní suverenity národných štátov.

Aliancia európskych konzervatívcov a reformistov

AECR vedie kampaň za radikálne reformy Európskej únie a zameriava sa na rozširovanie konzervatívnych hodnôt. Spolupracuje so skupinou Európskych konzervatívcov a reformistov v Európskom parlamente, členskými politickými stranami a think tankom New Direction.

Základným dokumentom AECR je Pražská deklarácia. S cieľom dosiahnuť ciele stanovené v tejto deklarácii členské strany načrtli spoločné stratégie a položili základy pre novú eurorealistickú politickú skupinu v Európskom parlamente. Európsky parlament má prvýkrát vo svojej histórii oficiálnu opozíciu: skupinu Európskych konzervatívcov a reformistov.

AECR bola v januári 2010 uznaná Európskym parlamentom ako politická strana na európskej úrovni v zmysle Článku 191 Zmluvy o Európskej únii. Pôsobí ako paneurópska zastrešujúca organizácia pre toto nové opozičné hnutie.

AECR združuje eurorealistické strany, ktoré spájajú hodnoty a princípy založené na osobnej slobode, voľnom trhu, subsidiarite, vláde obmedzených kompetencií, parlamentnej demokracii a rešpektovaní suverenity národných štátov.

www.aecr.eu

